

FÅGLAR

#03.2018 ÅRGÅNG 41

i Närke

Stefan Linder

Rekordvarm sommar – hoppas att den inte skadade fågellivet

Det känns omöjligt att börja denna text utan några ord om den rekordvarma och torra sommaren. Visserligen har

vi haft liknande tidigare – jag minns till exempel 1955 och 1959 från min barndom, och folk med gott minne säger att även sommaren 1994 var mycket varm. Men då har vi varit glada och nöjda; nu har vi fått höra om klimathot, jordbrukskatastrof och mycket mer. Och tyvärr tycks olycksorparna ha rätt: Vi får nog bereda oss på mer extremt väder i framtiden. *The Times, They Are A-Changing.*

VAD INNEBAR detta för fågellivet? Negativt var det stora antalet skadade eller inte flygfärdiga ungar som hittades. Det blev till och med en artikel på NOFs hemsida om hur man hjälper tornseglarungar som av hettan drivits att hoppa ut för tidigt. Våra duktiga fågeldoktorer var nedringda och även jag fick något samtal om dagen. Mer positivt var förstås storkinvasionen i Glanshammar, ungstorkar som utnyttjat varma sydostvindar för en långresa. En mäktig syn, och närmast surrealistiskt när bondmoran tyckte att de blev litet för närgångna och sjasade bort dem. Ett 90-tal storkar gick värdigt och långsamt iväg några tiotal meter.

VAD GÄLLER påverkan på fågellivet i stort får vi kanske några första indikationer från ringmärkning och inte minst flyttfågelräkningarna vid Ottenby och Falsterbo. Men det slutliga svaret lär nog dröja tills nästa år och de olika räkningar av bland annat häckfåglar som då sammanställs. Låt oss hoppas på det bästa!

Ulf Jorner
Ordförande, NOF

NU ÄR DET HÖST, i början av oktober när du läser detta. Ta chansen att ge dig ut i skog och mark, plocka svamp och skåda höstfåglar. Orrarna bör till exempel vid det här laget ha börjat sina träningsläger inför vårens matcher, det finns nog fullt med tranor och gäss i landskapet och vadarsträcket är inte helt över. Dessutom börjar våra vintergäster, till exempel fjällvråk och varfågel, att dyka upp. Om du vill ha det litet mer organiserat så finns det en gåskurs vid Öby kulle, en vandring till Yxnäset och för den

lite mer äventyrliga skådaren, den årliga Hönöresan. Mer info finns på hemsidan!

EN SAK som sker i det tysta är NOFs remissarbete. Just nu håller styrelsen på med en stor remiss från vår moderorganisation, SOF/BirdLife Sweden, som har tagit fram ett utkast till program för fågelskydd och naturvård. Ett dokument på ett 50-tal sidor som ska utgöra grunden för vårt framtida fågelskyddsarbete. Det är uppdelat i teman som Skogslandskapet, Jordbrukslandskapet, Sjöar och vatten etc. Såväl nuläges-

beskrivningar som åtgärdsförslag är koncisa och när dokumentet är färdigt, kommer det att vara till stor nytta för lokalföreningarna i deras arbete med remisser och annan påverkan på företag och myndigheter.

UTKASTET är i det stora hela bra, framför allt beskrivningarna av nuläget och de lagrum och andra dokument som styr naturvårdsarbetet. Men allt är förstås inte helt i vår smak. För att ge ett exempel: SOF/Birdlife vill ha fler småskaliga jordbruk och vem vill inte det? Men frågan är hur; där blir dokumentet svaret skyldig. Det är lätt att principdokumentet blir lite väl mycket av önskelista. Sådant och annat ska vi föreslå ändringar av och sedan kommer det att ordnas ett möte om programmet innan det är dags att anta det på nästa årsmöte i SOF.

Vi ses, ute i markerna eller på något av de intressanta inomhusmötena under hösten!

INNEHÅLL

i Fåglar i Närke #3.2018

PÅVERKADE SOMMAREN FÅGELLIVET?	2
DE KLARADFE SIG BRA PÅ MYRARN	4
INVENTERADE STORLOM I SOTTERN	5
SÅ SKA VITRYGGEN ÅTER BÖRJA HÄCKA	9
OVANLIG HÄCKART I NÄRKE	10
BRA INVENTERING AV SMÅLOM	11
SÅ ARBETAR RAPPORTKOMMITTÉN	12–13
FÄRRE TORNFALKSUNGAR RINGMÄRKTA	16
ROVDJURSERXPRT SKRIVER OM FÅGLAR	17
SOCIALT NÄR GUBBAR SKÅDAR	22
HET FÅGELSOMMAR I NÄRKE	23–25
SKÄMTA ALDRIG OM FÅGLAR!	28

ANNIKA
LORIN HAR
SKÅDNING
SOM LIVSSTIL

6

STORK-
INVASION
I GLANS-
HAMMAR

14

MIN
KORP
OCH
JAG

18

OMSLAGSBILDEN: RÖRDROM (*Botaurus stellaris*)

TEXT: KENT HALTTUNEN

Efter en akvarell av **Staffan Ullström**

Rördrommen är en stor och satt fågel, bara något mindre än gråhägern. Fjäderdräkten är spräcklig i gult, rostbrunt och svart. Näbben och fötterna är gröngula. I flykten påminner den snarast om en rovfågel eller uggle med sina breda vingar.

Rördrommen har ett karakteristiskt dovt tutande läte som påminner om det ljud som uppstår när man blåser över mynningen på en tomflaska. Lätet är starkt och kan höras på långt avstånd, ibland mer än fem kilometer.

Rördrommen är hårdig och vissa individer kan övervintra i exempelvis de södra delarna av Sverige. Den häckar i de södra och mellersta delarna av landet, den tätaste koncentrationen finns i det mellansvenska slättsjöområdet.

Vid hotande fara ställer den sig orörlig med indragen hals och näbben riktad rakt upp i så kallad pålställning. I denna ställning är fågeln mycket svår att upptäcka. Rördrommen bygger sitt plattformslänkande bo direkt på marken i tät bladväx.

Rördrommen försvann nästan helt som häckfågel omkring 1855. Vid mitten av 1920-talet hade den åter börjat häcka i landet och 1926 fridlystes den. Idag räknar man med cirka 700 revirtutande hanner.

Ragnarsson
FASTIGHETER AB
stöder detta nummer av
Fåglar i Närke!

Ekonomas
Redovisningskonsult AB

Storspoven och buskskvättan klarar sig bra på länets myrmarker

TRE ARTER som häckar på myrar minskar (orre, enkelbeckasin och sånglärka) och fyra arter ökar i antal.

Det visar den myrfågelinventering som genomfördes 2009, nu när resultatet äntligen publiceras. Glädjande är att både storspov och buskskvätta klarar sig bra på myrmarkerna till skillnad från övriga landskapet, där arterna visar en kraftig tillbakagång.

TEXT OCH FOTO: KENT HALTTUNEN

1981 fick Närkes Ornitologiska Förening (NOF) i uppdrag av Länsstyrelsen i Örebro län att genomföra en omfattande inventering för att öka kunskapen om fågellivet på länets myrmarker. Då, för snart 40 år sedan, handlade hoten mot myrarna om en utökad torvbrytning. Ett stort antal myrmarker, 52 stycken, inventerades av ett 40-tal lokala ornitologer.

Under 2009 genomförde länsstyrelsen en uppföljande inventering på 47 av dessa myrmarker, även denna gång med hjälp av länets ornitologer. Resultaten från 2009 visar att de flesta fågelarter knutna till myrmarker har varit stabila eller ökat mellan 1981 och 2009. Många har samma populationstrender som inom den nationella miljöövervakningen.

Säkra förändringar

Av de 20 arter som ingick i inventeringen visade sju arter på säkra (signifikanta) populationsförändringar. Tre arter minskade (orre, enkelbeckasin och sånglärka) och fyra arter ökade (kanadagås, trana, skogssnäppa och grönbena). Dessutom finns tydliga indikationer på att ytterligare en art har minskat (gräsand), medan tre arter har ökat (smålom, sångsvan och buskskvätta).

Stabila populationer

Arter som haft relativt stabila populationer är: kricka, knipa, ljungpipare, storspov, tofsvipa, gulärta och sävsparv. Några arter visade på populationstrender som avviker från nationell miljöövervakning av fåglar. Hit hör storspov och buskskvätta som verkar ha klarat sig relativt bra på länets myrmarker, jämfört med landet som helhet. Båda arterna häckar även i jordbrukslandskapet, där de har minskat

SKAGERSHULTAMOSSEN var en av de myrmarker som inventerades 2009 och 1981. Rapporten är nu klar och den visar att tre arter minskar, fyra ökar medan de flesta arter är stabila.

betydligt i antal. För storspoven är situationen ändå relativt allvarlig på länets myrmarker då antalet revir var färre 2009 än 1981, men det var en icke signifikant minskning. Buskskvättan däremot visar på en icke signifikant ökning på de undersökta myrmarkerna i Örebro län, medan den nationella miljöövervakningen visar på en kraftig nedgång av populationen. En trolig förklaring till att buskskvättan har en avvikande trend på myrmarkerna i Örebro län jämfört med nationella data är den pågående igenväxningen av myrmarker, vilket skapar nya lämpliga miljöer för arten.

Många växer igen

I inventeringen noterades även pågående igenväxning av myrmarkerna. Resultatet indikerar att många av Örebro läns myrmarker är påverkade av igenväxning.

Av 47 myrmarker som inventerades 2009 noterades igenväxning på 28 stycken.

Ett av de största hoten mot myrmarkerna är just den accelererande igenväxningen med träd och buskar. I förlängningen leder den till en förlust av öppna landskap och därmed även förlust av de arter som är beroende av den typen av miljöer. Hit hör flera typiska våtmarksarter som

ljungpipare, tofsvipa, storspov och sånglärka. Dessa arter undviker att häcka nära träd, eftersom det ökar risken för boplundring av till exempel kråkor och korpar.

Körskador på myrmarkerna

I samband med inventeringen 2009 noterades körskador orsakade av olika typer av motorfordon. På 12 av 47 myrmarker noterades körskador trots att körning är förbjudet enligt terrängkörningslagen. Ur naturvårdssynpunkt är det viktigt att de mest värdefulla fågelmyrmarkerna hålls öppna genom aktiva åtgärder. Myrmarker med arter som storspov och ljungpipare bör prioriteras. En mer noggrann inventering av igenväxningstakt och förslag till åtgärder bör göras.

Ny inventering behövs

Länsstyrelsen anser att en ny inventering av myrmarkerna bör göras innan 2025. Åtminstone av de myrmarker som har högst värde med avseende på fågelfaunan. Särskilt viktigt är det att inventera myrmarker med häckande ljungpipare och storspov, eftersom de är starkt knutna till myrmarker samtidigt som de är känsliga för igenväxning. Det behövs också en mer noggrann kartläggning för att se hur allvarlig igenväxningen av myrmarkerna är och för att bedöma vilka åtgärder som är nödvändiga i form av avverkning av träd eller igenläggning av diken.

CONNY Hedengren är en av dem som inventerat Sottern i år. Inventerarna letar främst efter storlom men flera andra arter kontrolleras också i sjön.

Minst nio revir av **storlom** i Sottern

NÄRKES Ornitologiska Förening, **NOF**, har under sommaren 2018 inventerat storlommarna i Sottern. **Arne Holmer** i Pålsboda har under många år övervakat lommarna och skött inventeringen i en unik, obruten serie år fram till 2017, men med en god gärning i bagaget lämnar han nu över stafettpinnen.

TEXT OCH FOTO: **RONNIE LINDQVIST**

NOF avtalade i vintras med Brevens Bruk och Länsstyrelsen i Örebro län att ta över inventeringen för de kommande sex åren och utföra den på samma sätt som den gjorts tidigare och efter projekt LOMs direktiv. Brevens Bruk ställde välvilligt upp med båt, men mest användes en privat båt som Conny Hedengren äger. Inventerarna som deltog i år var Conny och Patrik Hedengren, Åke Pettersson, Gun Isacson och Ronnie Lindqvist.

Eftersom inventeringen ska fortsätta fram till 2023, finns det gott om plats för den som vill vara med kommande år. Dispens för att besöka naturreservatet Sotterns skärgård med båt ordnades av länsstyrelsen och den 15:e maj körde vi igång. Allt som allt blev det sex inventeringsrundor under sommaren, den sista i augusti. Resultatet kommer att presenteras vid ett senare tillfälle, men vi kan konstatera att beståndet av storlom är ganska stort men att reproduktionen är låg, med mycket få ungar som överlever till fullvuxen storlek.

Det var huvudsakligen storlommarna som inventerades, men i uppdraget ingår även att inventera fler arter: rördrom, fiskgjuse, brun kärrhök och fisktärna ska med i protokollet. Sammanställningen är, när det här skrivs, inte

riktigt färdig men som mest fanns det drygt 30 storlommarna i sjön, nio revir hittades och sex ungar sågs på vattnet. Dessutom noterades två tutande rördrommar, två bebodda bon med fiskgjuse, en trolig häckning av brun kärrhök och tre kolonier med fisktärna som fick många ungar på vingar.

Inventeringsrundorna tar en hel dag i anspråk eftersom alla vikar och öar ska rundas och synas av. Några malörer blev det, men bara en grundstötning och ett motorhaveri.

Sommaren 2018 går som alla vet till historien som en av de torraste och varmaste vi upplevt, vilket gjorde inventeringsdagarna till riktigt behagliga upplevelser. Hur fågellivet påverkades får vi kanske svar på de kommande åren.

Varmt välkomna till NOF

Närkes Ornitologiska Förening, NOF, är föreningen för fågelintresse, fågelskydd och fågelforskning. NOF är det den viktigaste kunskapsbäraren när det gäller fågellivet i Närke. Som medlem i föreningen kan du delta på exkursioner och resor, få gå på intressant föredrag och delta i utbildningar. Föreningen har närmare 600 medlemmar.

Här är de senaste som valt ett medlemskap i NOF:

Jan Pettersson, Kumla, **Ann Sofi Norberg** och **Fredrik Gullström**, båda Örebro, och **Daniel Bock** i Hallsberg.

Nu kan du betala med Swish

Med Swish i din mobil är det enkelt att göra en betalning till NOF. Du kan använda den när du betalar till exempel medlemsavgiften, fågelresan, bidrag för fågelguidning eller om du vill skänka pengar till NOFs Fågelfond. Eller du kanske vill köpa en NOF-pryl, då är det bara att betala med Swish.

Swishnumret till NOF:
123 02 90 361

Tips: Lägg in Swish som kontakt i mobilen så är numret lätt att nå!

Du som inte kan eller vill använda Swish kan givetvis alltid använda dig av bankgiro 5747-3357 som vanligt när du ska betala till NOF.

Topp presterande fågelkikare

KOWA

GENESIS 8,5X44

ord: 13395:-
-NOF RABATT
11995:-

A-FOTO

BUTIK & ATELJE

kikarproffsen

Filarevägen 3 (Lillån) 019-25 06 23
www.a-foto.se

FAKTA ■ ANNIKA LORIN

Namn: Annika Lorin.

Ålder: Fyllde 50 tidigare i år.

Bor: Adolfsberg, Örebro..

Familj: Maken Mats, barnen Johannes och Evelina, undulaterna Sixten och Svirre.

Gör: Kommunikatör på Fortum Waste Solutions.

Intressen: "Natur i alla former, jag tränar på Friskis & Sveltis, odlar lite, och sedan har vi husvagn och en liten båt, så det blir många utflykter med dem."

Favoritfågel: "Flera: ladasvala, rödhake och svarthätta. Kanske mest ladasvalan."

Favoritårstid: "Det går inte att säga någon. Det händer så mycket alla tider under året."

Om jag återföds som fågel: "Oj svårt, men kanske tornseglare. Att bara segla fram högt upp i skyn."

Skådningen en livsstil för Annika

FRÅN JOBBET kan hon ta bilen till Kvismaren på en kvart. Och från hemmet i Adolfsberg kan hon cykla på några minuter till Sommarro.

Annika Lorin har sett till att hennes favoritsysselsättning finns i hennes omedelbara närhet.

– Var jag än är så kan jag skåda fågel runt Örebro. Det finns många fina områden, det är verkligen jättelyxigt, säger hon.

TEXT: CHARLOTTA HEDBERG TIDEMAN FOTO: ANITA AHLBERG

Annika Lorin har fågel-skådning som livsstil. Engagemang och intresse fanns i familjen från start.

– Mamma och pappa var naturmänniskor och fågel-skådare. Vi var alltid ute i skog och mark och de berättade och förklarade allt de såg för mig och min syster. De lärde oss att både lyssna och titta. På så vis fick vi massor av kunskap gratis.

– Fast under några år i högstadiet tyckte nog våra kompisar att vi var jättetöntiga när vi berättade att vi var ute och fågel-skådade, skrattar Annika.

Favoritlokalen

Vi träffas på bilparkeringen vid Öby kulle vid Kvismaren. Det är en grå förmiddag mitt i veckan i slutet av augusti och det står bara ett par bilar på parkeringen.

Annika har själv valt att träffas här. Det är hennes favoritlokal alla kategorier och är en plats som betyder mycket för henne. Hon är här varje vecka, ibland flera gånger i veckan.

Under 1995 var hon till och med fågelstationschef i området. Arbetssuppgifterna var mycket varierande och hon jobbade med allt från att guida och ringmärka till att slå vass.

– Och inte minst att räkna och notera fåglar. Det behöver jag inte göra nu när jag är här som privatperson, då går jag bara runt i området och njuter. Den sociala biten och att vara ute i naturen är det viktigaste för mig.

Så du är ingen kryssare då?

– Nja, jag räknar inte men jag har väl lite koll. Jag har inte 300, men nånstans strax under, skulle jag tro.

Annika har en blykowa, men vid rätt tillfälle ska hon köpa en bättre tubkikare.

Annika pratar fort och ivrigt. De pigga och nyfikna ögonen noterar hela tiden vad som händer runt omkring henne.

Gammal blykowa

Ur bakluckan i bilen har hon plockat fram tubkikaren, en väl använd blykowa, köpt någon gång på 1990-talet. Redan då begagnad.

– Så klart jag vill ha en tubkikare med bättre optik. Jag har planer att köpa en ny och när jag fyllde 50 tidigare i år så fick jag ett litet bidrag som kommer att användas när jag hittar den jag vill ha, säger hon.

Det där med att ha en kikare som ger bästa möjliga ljus och färger är viktigt, säger hon.

– Det är värt att satsa på en bra kikare. Det ger så mycket större upplevelse. Ibland klagar folk och säger att de inte ser något annat än en grå himmel. Då brukar jag be dem titta i min kikare och då ser de plötsligt färger. Det är stor skillnad.

Bålgetingar

Just när vi börjar gå mot Rysjön tittar hon ner i tuben och rapporterar att hon ser ett stort getingbo på stammen på en asp vid parkeringens infart.

– Oj, där är det bålgetingar som tagit över fågelholken. De gör som nötväcken, de pluggar igen hålet så att det är så litet att de precis kommer in, säger hon.

Vi tittar på de stora insekterna när de flyger in och ut genom hålet i holken. Just då hörs fågellåten och vi vänder ögonen uppåt. Jovisst, där kommer sex stycken mäktiga ägretthägrar med sina långa ben. Annika konstaterar att det också finns en havsörn i närheten.

– Det var den som satte fart på hägrarna, kommenterar hon.

Aldrig fullärd

Tuben och handkikaren är alltid Annikas följeslagare. Den klassiska "Fågelguiden" av Lars Svensson ligger i bilen och kommer ofta till användning.

– Det kan ju dyka upp nåt jättespeciellt som jag måste kolla upp. I dag är ju mobilen också en suverän hjälp. Sen vill jag alltid lära mig mer, jag tror inte att det går att bli fullärd.

För alla som känner igen efternamnet Lorin så är Annika dotter till Björn Lorin och brorsdotter till Åke Lorin. Båda välkända och lika kunniga som engagerade i ornitologssammanhang. Redan innan NOF bildades 1978 var

”Det skulle vara roligt att åka till Sydamerika och titta på kolibrier”

Fågelguiden är alltid med vid fågelskådningen.

→ pappa Björn engagerad i Biologiska föreningen.

– Där var det inte bara fåglar utan även växter, svampar, spindlar, lavar och fjärilar. I dag är det många som tittar på fåglar som även intresserar sig för fjärilar, säger Annika.

Fått Gulspårven

Familjen Lorin har många gemensamma intressen men också flera gemensamma erfarenheter. Annika och Åke har båda varit ordförande i NOF och båda har mottagit Gulspårpris, Åke förra året och Annika året innan. Hon har också fått Silvertärnan av SOF/BirdLife Sweden, 2001 fick hon åka till Umeå och ta emot en handkikare. Båda priserna är hon mycket stolt över.

– Gulspårpris fick jag tillsammans med Åsa Bengtsson och Ami Sundén 2016. Det var jättekul och en uppmuntran för oss tjejer som jobbar ideellt i föreningen. Men det är faktiskt mer än 20 år sedan som jag drog igång den första tjejgruppen inom Närke Ornitologiska Förening, säger hon.

Delar kunskaper

Under åren har tjejerna träffats regelbundet både ute och inne och jobbat med olika teman.

– Vi hänger fortfarande ihop, de flesta har varit med från starten. Från början var vi inne och använde fågelböcker men numera är vi utomhus och tränar utseende och läten. Vi delar med oss av våra kunskaper och erfarenheter.

På vår promenad i området ser vi förutom de smäckra ägretthägrarna och havsörnen också ett gäng grågäss, några stjärtänder och gräsänder. Svanar förstås och rödspovar, tranor på väg hem och tofsvipor. Och en lärkfalk.

– Ser du? Den tog en trollslända med fötterna och snurrade runt.

Storkarna ockuperade

Annika tillhör inte dem som åker på larm. Det hinner hon inte. Heltidsjobbet och familjen är prioriterat. Men i somras när storkarna invaderade Glanshammar kunde hon inte låta bli.

– Vi hade just den dagen varit vid Tjugestajön och badat och åkt förbi området på hemvägen. Maten stod i ugnen när larmet kom och vi slängde i oss den på stående fot. Mats, min man, greppade kameran och sen åkte vi.

De kom dit vid åtta på kvällen och åskmolnen på himlen skiftade i svart. Överallt stod storkar, sammanlagt 74 stycken.

– De hade ockuperat alla tak i området. En del stod och putsade sig och en del stod på ett ben och sov. Det var en härlig syn!

Har du någon dröm om att åka utomlands och se någon speciell fågel?

– Jag har alltid sagt att det skulle vara roligt att åka till Sydamerika och se kolibrier. Men jag tycker det är rätt häftigt att åka till Öland på våren eller Falsterbo på hösten och titta på fåglar tillsammans med andra.

– I februari är det underbart att åka ut i natten och lyssna på ugglor.

Smarta råkor städar parker

Inte alla besökare på den franska nöjesparken Puy du Fou är smarta nog att lägga småskräp där det hör hemma. Så nu kallas intelligenta fåglar in för att städa upp.

Sex specialutbildade råkor sommarjobbar som renhållningsarbetare. Deras städstation är uppbyggd så att varje gång de levererar en cigarettfimp eller annat småskräp får de en bit fågelmat. Parkrepresentanten Nicolas de Villiers säger att man med detta vill visa att "naturen själv kan lära oss att ta hand om miljön".

Viktiga kontakter

RINGMÄRKTA FÅGLAR

Ringar från döda, eller avlästa data från levande, fåglar sänds till: Naturhistoriska riksmuseet, Ringmärkningscentralen, Box 50 007, 104 05 Stockholm. Uppge plats, omständigheter som dödsorsak, tid m.m. för fyndet. Rapportera via webb: nrm.se. Sök där efter ringmärkningscentralen.

FÅGELAKUTEN

Besvarar frågor om skadade eller tillvaratagna fåglar. Tar hand om skadade fåglar för rehabilitering. E-post: fagelakuten@telia.com. Se även vår hemsida www.birdlife.se/nofnet

FÅGELDOKTORN

Staffan Ullström, Gällerstä 244, 705 94 Örebro, tel. 019 23 92 37, 0767 12 18 88.

ÖVRIGA

Leif Sandgren, Örebro, tel. 0702 56 73 95
Ulla Wallin, Frövi, tel. 070 563 80 79.

STATENS VILT

Den som påträffar ett dött djur av nedanstående arter ska anmäla det till polisen för vidarebefordran till något av landets större naturhistoriska museer.

Artlista för fåglar:

Fiskguse, bivråk, örn, kärrhök, falk, tornuggla, hökuggla, berguv, fjälluggla, lappuggla, slaguggla, fjällgås, skräntärna, svarttärna, stork, rödröm, lunnefågel, salskrake, svarthalsad dopping, skärfläcka, gråspett, vitryggig hackspett, mellanspett, kungsfiskare, härfågel, blåkråka, sommargylling.

Så ska vitryggen börja häcka i vårt område igen

JUST NU pågår flera olika projekt för att få den vitryggiga hackspetten att åter börja häcka i vårt närområde. Flera skogsbolag gör åtgärder för att den rara hackspetten ska återinvandra.

I länet har det också bildats en arbetsgrupp för den vitryggiga hackspetten och den träffas regelbundet för att se vad som kan och bör göras.

TEXT OCH FOTO: RONNIE LINDQVIST

Vårens ”vitryggsdag” i Nora-Gyttorp följdes upp torsdagen den 30 augusti med en dag i fält med Stora Enso som värdar. Vi som deltog kom från länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, miljöförvaltningar, skogsbolag och föreningar. NOF representerades av Ronnie Lindqvist. Flera iordningsställda områden besöktes i Älvestorp och Silvergruvan, där Bergvik och Stora Enso har avsatt stora och mycket lämpliga markområden.

Meningen med det arbete som skogsägarna gör är att i samråd med Projekt Vitrygg skapa förutsättningar för en återinvandring av vitryggig hackspett. Generellt går det ut på att få fram mer lövdominerad skog där andelen död ved är betydligt vanligare än vad fallet är normalt. Död ved ger goda möjligheter för vedlevande insekter att trivas och öka i antal. Dessa insekter är stapelföda för den vackra vitryggiga hackspetten. En av åtgärderna som utförs är att ta bort all gran från området, vilket ger bra förutsättningar för lövträd att trivas. De problem som uppstår under tiden kan vara många, till exempel ökat betetryck från älg, men skogsbolagen har under arbetets gång lärt sig att hantera det som uppstår på ett bra sätt. Det som är överraskande för en lekman är det långa tidsperspektiv en förvaltning av skog måste ha och det myller av juridiska aspekter som uppstår när skogliga åtgärder ska utföras. Flera av de områden vi besökte hade åtgärdats med gransanering för 10 – 20 år sedan och beräknades bli optimala vitryggshabitat om ytterligare 5 – 10 år.

Idag häckar vitryggig hackspett med några få par i Sverige, närmast i Klarälvsdalen i Värmland och i området runt södra Dalälven. Till sammans med andra högt prioriterade områden i Västmanlands och Värmlands län kommer de områden vi besökte att skapa ett pärlband av lämpliga habitat och förhoppningsvis en återinvandring till vårt område.

Nu gör inte fåglarna alltid som människor planerar. Med förra invasionen från öst i minnet vet vi att finska och ryska vitryggar kan dyka upp var som helst. Även de reproducerande paren som finns i Värmland och Dalarna får ungar. De måste ta vägen någonstans och i färskt minne från i vintras har vi närkingar den vitryggiga hackspetten i Garphyttans nationalpark. Någon gång i framtiden träffas förhoppningsvis ett par av dem i ett lämpligt område så att skogsfolkets ansträngningar lönar sig.

Bo Käller och Andreas Kären från Stora Enso visade vilka åtgärder de gjort för att den vitryggiga hackspetten åter ska börja trivas i vårt område.

Närkeskådare såg hoten mot vitryggen redan 1967

REDAN 1967 publicerades en artikel av Roger Gyllin och Kent Larsson om förekomsten av den vitryggiga hackspetten i Närke. Redan då konstaterade författarna att den vitryggiga hackspetten var kraftigt hotad, men att den fortfarande fanns kvar i några få par som häckfågel i landskapet.

Under hela förra vintern uppehöll sig en vitryggig hackspett i Garphyttans nationalpark. Den var till glädje för många som också kanske hade hoppats på att den skulle hitta en partner och gå till häckning, i så fall den första på väldigt länge i Närke.

Roger Gyllin (numera Uppsala) och Kent Larsson (Åsbro) konstaterar i sin genomgång av arten publicerad i Vår Fågelvärld nr 1 1967 att den vitryggiga hackspetten häckar i Närke, ”.. men den är på gränsen till utdöende och antalet par är högst tre.”

Författarna har samlat in alla observationer under åren 1960–1965 samt studerat den historiska litteratur som finns att tillgå.

Roger Gyllin och Kent Larsson redovisar att den vitryggiga hackspetten omnämns i litteraturen

som häckfågel i landskapet redan 1863. Den var en regelbunden men sparsam häckfågel i Frösvidal och Klockhammar 1864.

En genomgång av alla rapporter under fem år i början av 1960-talet visar att fågeln observeras sparsamt på ett antal platser, men att det är få konstaterade säkra häckningar. Författarna räknar upp observationer på bland annat följande platser: Frösvidal, Tjälvesta äng, Vretstorp, Mosås, Kumla, Villingsbergs skjutfält, Sixtorp, Segersjö, Härminge, Garphyttan och Ramsta.

Så här skriver de: ”Den vitryggiga hackspetten är för sin existens beroende av äldre skog, där döda och döende träd har fått stå kvar. Skogar av detta slag fanns förr överallt, men skövlingen av de gamla lövträdsbestånden under första världskriget och det rationellt bedrivna skogsbruket i våra dagar har utgjort och utgör alltför ett allvarligt hot mot denna specialiserade arts fortbestånd.”

Sandra Tengelin har cyklat ihop 150 arter i år på ekolistan. Det är bra med tanke på att hon bor i Edsberg och det är långt ifrån de bästa fågellokalerna i Närke.

Sandra gillar att cykla och skåda

Sandra Tengelin är en av dem som deltar i ekoskådningstävlingen i Närke i år.

– Jag har alltid gillat att cykla och att kombinera det med fågelskådning är härligt, säger hon.

För sjätte året i rad pågår ekoskådningstävlingen i Närke. I år deltar 13 personer; de har alla valt att kryssa genom att gå, cykla och/eller åka kollektivt.

En av årets ekoskådare är Sandra Tengelin. Hon bor i Edsberg, som ligger några kilometer söder om Fjugesta.

– Jag försöker komma ut på cykeln en eller två gånger i veckan och skåda, berättar hon.

– Och så har jag väldigt bra fågelmarker runt där jag bor.

Sandra har cyklat ihop 150 arter. Det är bra med tanke på att hon har långt till de bästa fågellokalerna: Oset, Tysslingen och Kvismaren.

– Jag har fått in en del kul arter på ekolistan, som till exempel citronärlan i Vattenparken i Fjugesta och storlom i Vibysjön. Och så har jag kryssat både röd glada och snösparv på hemmaplan, förklarar Sandra.

Med sina 150 ekokryss leder också Sandra Tengelin den inofficiella tjejtävlingen bland ekoskådarna.

Flera häckningar av busksångare vid Oset

HÄR RINGMÄRKES en hona av busksångarparet som häckat på Snötippen i Örebro i år. Det är ett av minst tre par som häckat på en begränsad yta och högst ovanligt eftersom det bara finns en konstaterad häckning i Närke genom åren.

I ÅR HAR minst tre par busksångare häckat på Snötippen vid Oset i Örebro.

Det är minst sagt ovanligt med tanke på att det endast finns en konstaterad häckning i Närke under alla år.

– Jag är förvånad själv, men jag har haft koll på paren och ringmärkt några av individerna, säger Lennart Eriksson.

För tredje året i rad har busksångare suttit och sjungit vid Snötippen i Oset. Den första busksångaren noterades sjunga den 14 maj. Nästa hanne kom den 25 maj och ytterligare en kom och började sjunga den 30 maj.

– De brukar komma i omgångar, det vet jag av erfarenhet från mina uppföljningar av kärrensångare, berättar ringmärkaren Lennart Eriksson.

I år har han haft lite extra koll på busksångarna i området och han blev lite förvånad när han såg att herr och fru busksångare matade ungar i boet. Även den andra hannen hittade en partner och även de matade ungar i boet.

Alltså minst två säkra häckningar av busksångare i landskapet.

– Eftersom busksångaren är en östlig art är det väldigt sällsynt att den häckar i Närke, konstaterar Lennart.

Det finns enligt Artportalen bara en säker häckning i landskapet: den är från 2005 då Lennart Eriksson och Johan Åhlén hittade ett bo på just Snötippen i Oset.

Med växande förvåning såg Lennart hane och hona nummer tre börja bygga bo, men den häckningen gick förmodligen åt skogen. Det finns också observationer av en fjärde individ, en hanne i andra delen av juni på samma plats.

– Det är ju helt osannolikt med flera revir på en så liten yta och att det dessutom är flera häckningar, menar Lennart.

Busksångaren är en östlig art som vanligtvis häckar i Ryssland och södra Finland. Den första busksångaren noterades i Sverige 1958 och har sedan dess blivit vanligare, oftast har den setts i de östliga och nordliga landskapen. Antalet säkra häckningar är dock få. Tittar man i Artportalen hittar man mindre än tio säkra häckningar sedan år 2000. De allra flesta av dessa finns längre österut och norrut i landet..

KALLELSE TILL EXTRA ÅRSMÖTE FÖR NOF

Vid NOFs årsmöte i februari 2018 fattades beslut om nya stadgar för föreningen. För att ändra stadgarna krävs beslut av två årsmöten (varav ett ska vara ordinarie), varför vi nu kallar till ett extra årsmöte. Detta äger rum i samband med inomhusmötet i oktober, alltså **torsdagen den 18 oktober kl. 19**. Det extra årsmötet hålls innan det "vanliga" inomhusmötet på Vasakyrkans samlingssal, Vasagatan 6-8 i Örebro.

Förändringarna i stadgarna innebär en modernisering av ordval m.m. Vidare har dagordningen vid årsmötet anpassats till den praxis som utvecklats genom åren. Viktigast är kanske att styrelsesuppleanterna slopats; alla medlemmar i styrelsen väljs enligt förslaget på två år.

Förslaget till nya stadgar hittar du på NOFs hemsida och det kommer att finnas tillgängligt i samband med det extra årsmötet.

DEN HÄR NÄSTAN vuxna smålomsungen i Kilsbergen upptäcktes tack vare att fågelskådare noterat att vuxna fåglar flög med fisk i näbben till en tidigare okänd häckningslokal. Häckningen av smålom ingår i den inventering som länsstyrelsen låtit genomföra under sommaren.

FOTO: KENT HALTTUNEN

Bra uppslutning vid inventering av smålom

UNDER sommaren har en mängd kända smålomslokaler inventerats både i Närke och längre norrut i länet.

Ett antal inventerare har gjort flera besök för att hitta häckningar av smålom.

– Det har varit bra uppslutning och jag tror vi kan få en ganska bra bild av läget, säger Mats Eriksson i Projekt LOM som håller i inventeringen.

Ända sedan början av 1990-talet har smålommen inventeras i Örebro län. Det betyder att det finns en lång serie av observationer och hur arten lyckas med sina häckningar. I år beslutade länsstyrelsen om en ny inventering.

Inventeringsinsatsen leds av Projekt LOM med Mats Eriksson i spetsen och alla kända

lokaler för smålom besöks minst två gånger under sommaren. Upptäcker inventerarna häckande smålom, besöks lokalerna ytterligare några gånger för att se om det blir lyckade häckningar.

– Alla rapporter har inte kommit in ännu, men jag tror på ett tillräckligt bra underlag för att se trenderna, förklarar Mats Eriksson.

Vid sidan av inventeringen har också fågelskådare rapporterat in sina observationer av smålom, vilket ibland lett till att nya lokaler för häckande smålom har hittats.

– Stort tack till alla som bidragit. Ännu är det för tidigt att ge något definitivt resultat av inventeringen eftersom jag saknar några rapporter, säger Mats Eriksson.

Det finns cirka 1 600 par smålom i Sverige.

– Sverige, Finland och Norge har cirka två tredjedelar av alla smålommar som finns Europa (exkl. Ryssland), så vi har ett särskilt ansvar för att följa arten, berättar Mats Eriksson.

Den äldsta smålommen som återfunnits var 28 år, men den antas kunna leva 10–15 år. Den går till häckning som tre- eller fyraåring. Dödligheten är stor första levnadsåret, varannan ungfågel beräknas dö. Ett par bör få 0,8 ungar per år för att antalet smålommar ska bibehållas.

NOFs hemsida får nytt utseende

Under hösten kommer hemsidan för Närkes Ornitologiska Förening, NOF, att byta utseende.

Anledningen är att SOF/BirdLife Sweden ska byta plattform och hemsidesleverantör, och det innebär också att NOF måste byta eftersom föreningen hänger med till samma plattform. Den nya hemsidan blir lite enklare att administrera, och anpassas också så att den funkar bättre på en läsplatta och i mobilen.

Vi hoppas att den nya hemsidan ska fortsätta vara funktionell och till nytta för dig som skådar fåglar i markerna.

Så blir du bättre på artportalen

Närkes Ornitologiska Förening arrangerar tillsammans med Länsstyrelsen under hösten en kortkurs, en kväll, hur man blir bättre på att använda Artportalen.

Artportalen ger oss skådare stora möjligheter att fördjupa vår kunskap om fåglar och deras beteenden.

Kortkurserna kommer att genomföras vid två tillfällen i november: tisdagen den 20 november och tisdagen den 27 november. Vi räknar med att börja klockan 18 och sluta klockan 20. Om du har en bärbar dator, ta med dig den vid kurstillfället.

Anmäl dig till Ronnie Lindqvist: lindqvist_ronnie@hotmail.com

ALMANACKA 2019

Almanacka med fågelbilder från akvareller, en ny varje månad.

Pris 150 kr inkl moms
Porto tillkommer + 36 kr.

Beställes/mail:
stef.gustafsson@telia.com
eller besök Wallins Konst
Rudbecksgatan Örebro
den 24 nov-1 dec.

Format 200 x 318 mm.

Hjälp en kompis att hitta en bostad!

Närkes Ornitologiska Förening, NOF, har alltid ett välfyllt lager av fågelholkar, gjorda av vår holkstillverkare i Vretstorp.

Vi har vår lokal fylld av småfågel-, uggle- och starholkar. Småfågelholkarna passar bland annat blåmes, talgoxe, nötväcka, entita och svartvit flugsnappare. Uggleholkarna passar även knipa och storskrake.

Dessa holktyper finns:

Småfågelholk - 75 kr

Grå flugsnapparholk - 75 kr

Starholk - 75 kr

Uggleholk - 400 kr

NOF kan även åta sig att sätta upp holkar åt till exempel större företag och kommuner, mot ersättning. Säg gärna till släktingar, grannar och arbetskamrater att det nu är dags att placera ut nya bostäder åt våra vänner fåglarna.

Vi har även snygga NOF-kepsar, kåsor och dekaler till försäljning.

Hör av dig till vår försäljningsansvarige: Bengt Andersson, telefon 070 693 33 65.

Förhandsbeställ Närkes fågelvärld

Arbetet med bokverket Närkes Fågelvärld (Atlasinventeringen) rullar på. Kvalitetssäkring av alla observationer är i stort sett klar, de flesta av fågelbilderna finns nu och textavsnitt produceras för fullt.

– Den viktiga kartproduktionen har tagit längre tid än beräknat, men även den tröskeln är vi snart över, säger Ronnie Lindqvist som är projektledare. Närkes Fågelvärld kommer att ge en omfattande och bra bild av vad som hänt med häckfåglarna i landskapet under de senaste 30 åren.

Du kan förhandsbeställa bokverket (400 sidor, cirka 450 kr) redan nu. Hör av dig till Ronnie Lindqvist, tel. 070 262 14 17

RAPPORTKOMMITTÉNS UPPGIFT:

Ge en **säker** fåglar som

IBLAND DYKER det upp ett krav på Artportalen att du som skådare ska skriva en raritetsrapport på en fågel som du rapporterat. Det kan handla om en stäpphök i Närke eller bara en vanlig fågel, men kanske vid en udda tidpunkt. **Magnus Friberg från Regionala rapportkommittén (Rrk) i Närke förklarar kommitténs uppdrag och varför du ibland bör skriva en raritetsrapport.**

TEXT OCH FOTO: MAGNUS FRIBERG FÖR REGIONALA RAPPORTKOMMITTÉN

Vårt uppdrag, som vi fått av Närkes Ornitologiska Förening, NOF, och i förlängningen SOF/Birdlife, är att sammanställa hur fågel-faunan i Närke ser ut år från år. Hur många par häckar av olika arter, hur stort är sträcket genom landskapet av andra arter och hur ofta gästas vi av diverse ovanligare fåglar.

För att klara vårt uppdrag måste vi då och då begära in utförligare rapporter på vissa ovanliga arter, om övrig dokumentation som ljudinspelning eller foto saknas. Detta för att i största möjliga mån säkerställa olika arters uppträdande i landskapet.

Du äger din observation

Tyvärr är det många som inte vill, orkar eller på grund av rädsla att bli underkänd, väljer att inte skriva en rapport. Här är det viktigt att klargöra direkt: att få en rapport underkänd betyder inte att vi säger att du har fel, det säger endast att beskrivningen tyvärr är otillräcklig för publicering. Egentligen är det ingen skillnad på att få en rapport underkänd kontra att inte skriva någon rapport alls. Resultatet blir nämligen detsamma, observationen kommer inte att publiceras och får till exempel inte räknas på de listor Club300 använder. Men om man valt att skriva en rapport så finns ju faktiskt ganska goda förutsättningar för att observationen ska godkännas och bli officiell. Anledningen till att det känns sämre att få en rapport underkänd jämfört med att inte skriva någon rapport alls, är såklart att det känns som att vi i Rrk säger att du har fel. Men det gör vi väldigt sällan, enda gången det kan hända

EN STÄPPHÖK observerad i Närke är inte så skriver en rapport på den observationen. Det ge en så säker bild som möjligt av vilka fåglar

är om du bifogar en bild och bilden faktiskt visar en annan art, annars varken får vi eller vill vi säga att någon har fel. Du som observatör äger alltid din observation, även om vi inte publicerar den så kan vi aldrig säga att du inte såg vad du såg. Sedan är det viktigt att känna till att våra beslut inte är slutgiltiga. Ganska ofta när vi underkänner observationer så beror det på att observatören inte är van att skriva utförliga rapporter. Det är inte ovanligt att rapporter i stort sett helt saknar beskrivningar av fågeln i fråga. Detta är inget konstigt; många har helt enkelt inte någon rutin eller erfarenhet att skriva dessa beskrivningar. Men i dessa fall så kontakter vi oftast rapportören för att få lite mer info. Kommer det då in ytterligare information som styrker observationen så ändrar vi helt enkelt underkännandet till ett godkännande. Detta hän-

bild av vilka uppträder i Närke

MAGNUS Friberg reder ut vilket uppdrag Regionala rapportkommittén (Rrk) i Närke har och förklarar också varför Rrk ibland vill att du ska skriva en raritetsrapport på en fågel du sett.

vanlig. Därför vill Rrk ibland att du ligger i rapportkommittén uppdrag att som uppträder i Närke.

der ganska ofta. Sedan kan man även, om man tycker att vi bedömt fel, överklaga vårt beslut till Rk, den kommitté som bedömer riktigt ovanliga arters förekomst i landet, så kan man få sin rapport granskad även av dem.

Rrk har fel ibland

Men det viktigaste är att tänka på är att ett eventuellt underkännande inte är hela världen. Undertecknad till denna artikel leder listan över flest underkända rapporter i Närke under 2000-talet. Detta beror på ett par saker:

1. Mina observationer har inte alltid varit så bra som jag själv tyckt vid tillfället. Så här i efterhand håller jag ofta med de som underkänt observationerna. Det betyder nödvändigtvis inte att jag hade fel, men jag kanske inte såg fågeln bra nog för att verkligen utesluta allt annat. Men självklart har jag även haft fel, det

har vi alla då och då.

2. Rrk har tagit fel beslut. Det här är viktigt. Naturligtvis har jag observationer som blivit underkända där jag är helt säker på vad jag såg och rapporterade, men Rrk har fattat fel beslut, anser jag. Men detta gör inte så mycket, jag vet ju vad jag såg och detta kan aldrig tas ifrån mig.

Varför tar vi i Rrk fel beslut då och då? Den vanligaste orsaken är att man är ensam observatör. Är man den enda observatören av en ovanlig art så måste rapporten vara väldigt bra för att få den godkänd. Det beror på att det är väldigt lätt att göra fel när man är själv, man låser sig på någon enstaka karaktär och så missar man resterande karaktärer som kanske pekar i en annan riktning. Jag har själv lyckats med konststycket att artbestämma Gällerstas kyrktupp till havsörn till exempel. Så det är

helt enkelt en ren säkerhetsåtgärd, ett fel händer så lätt. Sedan kan man tycka att detta är rätt eller fel, men det är ett beslut vi tagit.

Korrekt bild viktigt

Det händer också att vi måste ändra oss då och då för att inte ge en missvisande bild av en arts förekomst. För några år sedan tog vi till exempel beslutet att höja kraven för att få stäpphök godkänd; detta på grund av att det observerades mer och mer hybrider. Vi upptäckte dock snart att det var ohållbart; vi kunde knappt publicera en enda stäpphök eftersom det ofta är extremt svårt att utesluta hybrider i fält. Detta under en tid då stäpphök blivit allt vanligare i landskapet, så trots att antalet rapporter av stäpphök stadigt ökade så publicerade vi inte fler än tidigare eftersom vi höjt kraven. Det var såklart fel, där fick vi ta ett nytt beslut om att sänka kravet. Finns det inget som observatören sett som pekar mot hybrid, så godkänns den nu som stäpphök. Vi måste komma ihåg att vår viktigaste uppgift i Rrk är definitivt inte att bedöma rapporter och godkänna/underkänna enskilda observationer; vår viktigaste uppgift är att ge en så korrekt bild som möjligt av fågelfaunan i Närke. Om vi ställer orimliga krav på observatörerna på arter som inte är speciellt ovanliga så misslyckas vi fatalt med detta uppdrag.

Beskriv utförligt

Hur ska man då skriva en rapport för att få den godkänd? Försök beskriva allt du sett så utförligt som möjligt, men skriv inte av fågelbokens alla karaktärer, det styrker inte din observation. Var istället ärlig med om det är någon karaktär som du inte såg. Bättre tips än så är svårt att ge.

Hoppas denna text hjälper till att klargöra vad vi i Rrk gör, varför vi gör det och hur vi tänker. Och kom ihåg att ibland har vi i Rrk fel. Häng oss inte för detta, vi utför detta arbete helt ideellt för att vi anser att kunskap om vår fågelfauna är viktig, inte för att vi finner ett nöje i att underkänna rapporter. Och det viktigast av allt, de allra flesta rapporterna vi får in godkänns.

Den regionala rapportkommittén i Närke (Rrk) består av Anders Jacobsson, Andreas Sandberg, Andreas Tranderyd, Ove Pettersson och Magnus Friberg.

När STORKEN KOM till Glanshammar

ONSDAGEN DEN 8 augusti landade det plötsligt närmare 100 vita storkar på ett fält vid Sörberga utanför Glanshammar.

Under kvällen var storkarna svår-räknade, men man uppskattade det till över 70 fåglar.

De vita storkarna kommer från Storkprojektet i Skåne: den 28 juli släppte de ut 89 vita storkar från uppfödningssprojektet.

TEXT: KENT HALTTUNEN FOOT: KARL-EVERT EKLUND

Det var säkert många som blev förvånade när det plötsligt stod en stor mängd vita storkar utanför Glanshammar. En del av storkarna satt på taken på olika ladugårdar, andra gick på fälten.

De vita storkarna var kvar även under torsdagsmorgonen till glädje för både skådare och för kringboende.

– Vilken upplevelse, det är inte varje dag man ser närmare 100 storkar på en och samma gång, sa Ove Pettersson som var imponerad över mängden storkar.

Redan den 30 juli rapporterade Jonas Classon om att han sett ett 20-tal vita storkar i Kvismaren. Han var den enda som såg storkarna, trots att flera var på plats och letade efter fåglarna. Då var det säkert en del som rynkade på näsan och undrade vad Jonas hade sett.

Drar omkring i Sydsverige

Den **28 juli** släppte Storkprojektet i Skåne ut 89 vita storkar som man fött upp i ett hägn.

– Det brukar alltid ansluta ett antal fria unga storkar och det här gänget drar omkring i södra Sverige tills det blir dags att flytta söderut, berättar Staffan Åkeby från Projekt Stork i Skåne.

Staffan berättar att grupper av storkar rört sig runt i landet, men det har aldrig hänt att de varit så långt norrut som i Närke. Dagen efter släppet, den **29 juli** var de fortfarande kvar i Skåne. Det finns inga rapporter på Artportalen från den **30 juli** då Jonas Classon såg storkarna i Kvismaren. Den **1 augusti** var de tillbaka i Skåne; den **2 augusti** räknades 66 vita storkar in på Trelleborgs soptipp. Den **3** och **6 augusti** finns det rapporter från Skåne.

Under onsdagen, den **8 augusti** observerades 91 vita storkar vid Fyrstrandsfjorden i Halland

Klockan 9.35 lyfte hela flocken och drog iväg och senare under dagen landade de alltså utanför Glanshammar.

Sedan dess har storkarna turnerat runt i framför allt östra Sverige:

12 augusti sågs de utanför **Norrtälje**

13–15 augusti var de utanför **Nyköping**

16–19 augusti fanns de norr om **Vimmerby**

27 augusti iakttogs de söder om **Kalmar**

29 augusti var de tillbaka i södra **Skåne**

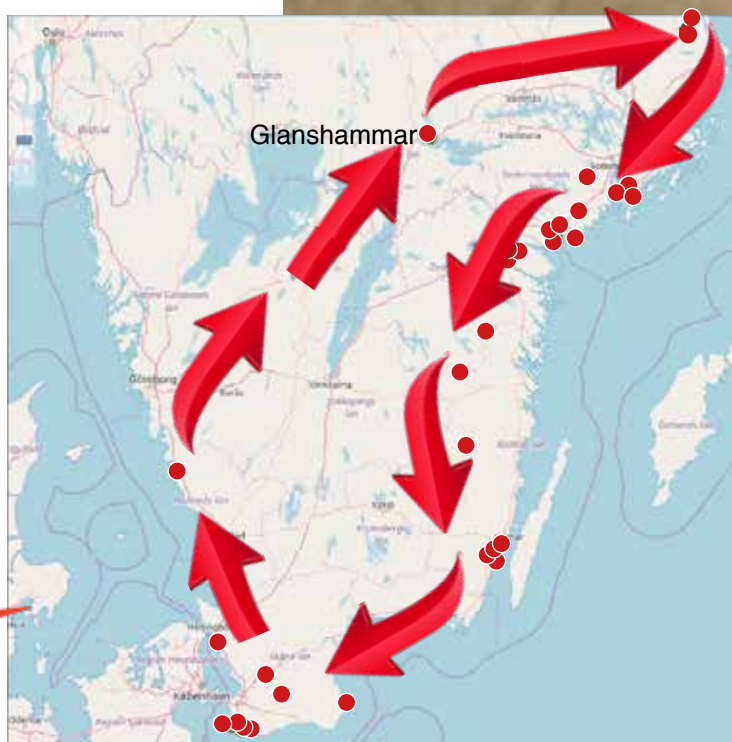
Staffan Åkeby berättar att storkarna brukar flytta söderut i månadsskiftet augusti/september. De kan välja två olika flyttvägar: antingen flyttar de via Frankrike och Spanien via Gibraltar till Västafrika, eller så flyttar de via Östeuropa, Bosporen och hela vägen till Sydafrika.

– Det finns cirka 70 par fria vita storkar som häckar i Skåne, men många av dessa stannar kvar över vintern och måste stödutfordras. Vi vill ha storkar som flyttar söderut under vintern och kommer tillbaka till Sverige under våren för att häcka, berättar Staffan Åkeby.

Målsättningen för Projekt Stork är att det ska finnas 100–150 par vita storkar i Sverige som går till häckning.

Staffan Åkeby,
Projekt Stork.

Så här turnerade storkarna runt i landet i somras. Den 2 september sträckte 53 storkar söderut och lämnade landet vid Falsterbo.

MÅNGA BLEV FÖRVÅNADE när det plötsligt damp ner över 80 storkar på fälten vid Sörberga utanför Glanshammar. Storkarna kommer från Skåne där de släpptes ut den 28 juli. Sedan dess har storkarna turnerat runt i Sverige.

FAKTA: STORKPROJEKTET

Storkprojektets målsättning är en vild och flyttande storkstam. Projektet har pågått sedan 1989 och drivs av Naturskyddsföreningen i Skåne tillsammans med Skånes Ornitologiska Förening. Man föder upp och släpper ut storkpar och årsungar som ska bygga upp den vilda stammen.

1400-talet

De första vita storkarna invandrade troligen till Skåne på 1400-talet. Därefter ökade antalet fram till 1800-talet. Från 1850 behövdes mer åkermark och en omfattande landskapsförändring inleddes som skulle bli början till slutet för storken.

Våtmarker dikades ut och betesmarker odlades upp eller planterades med skog. Det sista storkparet häckade 1954 på en gård utmed Klingavälsån. För att få tillbaka storken startade 1989 Storkprojektet.

Metoderna bygger på att utplantera storkpar samt att främja en omfattande produktion och flyttning av ungstorkar varje år. I de permanenta hägnen (egentligen voljärer) bildar storkarna par och häckar ett eller flera år varefter de släpps ut. För att sprida storkarna används så kallade utsläppshägn. Paren placeras i hägnet under vintern och på våren släpps de ut för att häcka. I hägnet placeras även några ungs-

torkar som inte släpps ut, men som ska öka chansen för att de utsläppta storkarna stannar på platsen. Proceduren upprepas årligen till dess att en lokal stam har etablerats. Dessa övervintrar i Sverige, eftersom de har vistats i hägn under många år.

Viktigt att flytta

För att bygga upp en vild stam är det viktigt att det varje år i augusti-september flyttar ett stort antal ungstorkar från Skåne. Förutom alla ungar som föds i frihet får även alla ungar som föds i hägn komma ut för att flytta. När de blir redo för att häcka återvänder de till Sverige och Skåne.

Håkan Karlsson från Örebro gör krysstecknet i vattnet utanför Alvesta, andra gången han kryssar nummer 400. Infälld: Ökenpiparen.

Nytt kryss nr 400 – äntligen, Håkan!

Till slut fick Håkan Karlsson från Örebro sitt kryss nummer 400.

Han åkte till trakterna av Alvesta i Småland den 15 juli för att kryssa en ökenpipare.

– Nu hoppas jag det här är på riktigt, säger en glad Håkan Karlsson.

Hösten 2017 kryssade Håkan Karlsson på kort tid azurmes, sibirisk järnspurv och ökensälgare. Det innebar kryss nr 397, 398 och 399.

– Då började jag närma mig en drömgräns, berättar han.

Men så kom det första bakslaget. Rk, Rapportkommittén beslutade att stryka snösiska som egen art och det blev ett så kallat backstep för Håkan och alla andra kryssare.

En knölsvärta dök upp i yttersta utkan- ten av Stockholms skärgård, det blev en skakig båttur ut till Svenska Högarna för Håkan förra våren, kryss nr 399.

I slutet av juni förra året dök en nord- sålgare bara 40 mil bort i Fulufjället i Dalarna, kryss nr 400 för Håkan.

Den 29 november förra året kom ett nytt bakslag. Rk beslutade att stryka nästan alla fynd av rödstrupig sålgare. Håkan var tillbaka på 399 Sverige- kryss.

– Svårt att veta hur många kryss man har, det kan komma att avgöras långt senare, säger han.

I juli dök en ny chans upp. Håkan tog bilen för att kryssa ökenpiparen i Små- land. Det blev en svettig resa och sedan tvingades han vada ut i vatten för att få se fågeln.

Och där satt den! Grattis, Håkan!

Tornfalksungar ringmärkta i Vretstorp och Östansjö

UNDER SOMMAREN ringmärktes 22 tornfalksungar i trakterna runt Östansjö och Vretstorp.

Det är färre än vanligt och tre holkar var obebodda.

– Kanske är det en tendens, säger ringmärkaren Leif Sandgren.

Sedan 2001 har projektet med att ringmärka tornfalkar pågått i södra Närke, i trakterna av Kumla, Östansjö, Viby och Vretstorp.

– Det var Sven-Åke Josefsson från Östansjö som var duktig på att sätta upp holkar och han tyckte det behövdes holkar för tornfalkar, berättar Leif Sandgren som är ansvarig för ringmärkningen.

Resultatet lät inte vänta på sig, det flyttade in tornfalkar i flera av holkarna och under 17 år har ett litet gäng jobbat med att hålla holkarna igång och att kontrollera häckningarna i holkarna.

I en holk har man satt upp en glasskiva, så att man från utsidan kan se hur långt häckningen har kommit; på så sätt kan man också se när ungarna är så stora att det är dags för ringmärkning.

Totalt ringmärktes 22 tornfalksungar i år från sex holkar.

– I år hade vi häckning i sex holkar, men tre holkar var obebodda. Det är ett dåligt år och kanske en tendens till en nedgång, berättar Leif Sandgren.

– Som vanligt är det stor spridning i kullarna, några är nästan flygga medan andra är så små att det knappt går att ringmärka.

Totalt ringmärktes 22 tornfalksungar från sex holkar och boplatser.

HAMPUS Ström, Mårten Gustavsson och Leif Sandgren i full färd med att ringmärka tornfalksungar i trakten av Vretstorp.

FOTO: PIERRE BLANKSVÄRD

Rovdjursexpert skriver intressant om fåglar

DET DAMP ned en bok i postlådan, väl inslagen men utan något som helst följebrev. På översidan av boken fanns dock en stämpel: **RECENSIONS EX.** Så då får det väl bli en recension.

LÄSE: ULF JORNER

Anders Bjärvall är nog ett välkänt namn för många. Han började med att forska kring fåglar, särskilt gäss och änder. Efter en omväxlande karriär, som man får följa i boken, blev han expert på rovdjursfrågor på Naturvårdsverket. Han har tidigare gett ut flera böcker, den mest kända är kanske *Rovdjur* - alla Europas arter tillsammans med Staffan Ullström. Under hela sitt liv har han dock behållit fågelintresset, och det är upplevelserna i fågelmarkerna som han delar med sig av i boken.

Fullproppad

Anders Bjärvall skriver väl och intresseväckande. Hans bok är fullproppad med extraordinära upplevelser, från Härjedalens första skedand till Seychellernas dvärguv på ön Mahé. Upplevelserna presenteras på ett trevligt sätt och vi

som inte haft lika spännande upplevelser, får trösta oss med att vi inte haft Bjärvalls kontaktnät och möjligheter att resa. Eller ett fritidshus i Näsby på södra Öland.

Jag har inga problem med dessa redogörelser, det ligger ju i sakens

natur att en bok av detta slag blir en kavalkad av det mest intressanta som författaren har varit med om. Och de berättas på ett ledigt och gangsa anspråkslöst sätt.

Vad jag däremot har svårare med, är alla de namn på mer eller mindre kända personer som Bjärvall strör omkring sig. Namedropping kallas det på engelska, så vitt jag vet finns det ingen bra svensk översättning. När Bjärvall springer över till grannen får vi veta att denne heter Boris Engström. När Bjärvall inventerar rovdjur och fåglar i samband med byggandet av vägen Kiruna – Björkliden får vi inte bara

veta namnen på dem som valt ut kontrollrutor, utan också på den som gjorde databearbetningen. Och han åker aldrig ut med några vänner utan att de presenteras utförligt. Till och med Erik Rosenberg kommer med på ett hörn, dock bara som samtalsparter per telefon. Namedropping.

Omväxlande

Detta är dock en randanmärkning, det är en bok med omväxlande och intressant innehåll, som redan nämnts väl skriven. Själv tyckte jag kanske mest om de mindre anspråksfulla kapitlen, om tomtskådning i Stockholm och på Öland.

Och även om jag inte på långa vägar haft samma upplevelser som Bjärvall, så kan man känna igen sig i mycket. Inte minst då han beskriver problemet med att inte längre höra vissa fågel-läten.

Boken rekommenderas definitivt.

Anders Bjärvall: *Nyfiken på fåglar*. Gidlunds förlag, 187 kronor på tex. Adlibris.

Anders Bjärvall.

Trana i Rynningeviken med skrattnåsing i näbben.

FOTO: GUNNAR ERIKSSON

Förklaringen till så få skrattnåsingar?

När Leif Sandgren från Märkplats Venan skulle ringmärka skrattnåsingar på Rynningemaden i somras fanns inte en enda unge kvar i kolonin.

Leif och hans kollegor funderade förstås på vad det kunde bero på. De har ju ringmärkt skrattnåsingar under många år.

– Vi hade en idé om att det var den torra sommaren som var orsaken. Skrattnåsar lever till stor del av mask och eftersom det var så torrt i markerna, var vår teori att det helt enkelt saknades föda till ungarna, berättar Leif.

När Gunnar Eriksson från Örebro cyklade förbi Rynningemaden med sin kamera fick han se en trana med en skrattnåsing i näbben. Den fotade han förstås.

– Kanske är det en del av förklaringen. Trana kan gå väldigt hårt åt fågelungar, säger Leif Sandgren.

Leif Sandgren med svartmesen som blev nummer 50 000 att ringmärkas vid Märkplats Venan.

FOTO: LENNART ERIKSSON

Svartmes blev den 50 000:e ringmärkta

Den 11 september ringmärktes fågel nummer 50 000 på Märkplats Venan. Det blev en svartmes som blev jubileumsfågeln som fick en liten ring runt benet.

Märkplats Venan startades 1979 av Leif Sandgren. Han hade flyttat till Örebro och hade erfarenhet av ringmärkning från bland annat Ottenby på södra Öland. Han tyckte Venakullarna var en bra plats och sedan dess har verksamheten fortsatt; bland annat har Lennart Eriksson, Johan Åhlén och Per Wedholm varit delaktiga i ringmärkningen. Stort grattis till 40 års arbete i fåglarnas tjänst, och 50 000 ringmärkningar!

Mosnäppan, min **korp**, och Champions League

TEXT: PÅR O. WENDELSTAM

Det är onsdagen den 21 maj, och jag ska åka till Närke metropolen och träffa min vän släktforskaren och boksamlaren Leif G:son.

På den sena eftermiddagen har vi tänkt att besöka den fina fågellokalen Oset och framåt aftonen ser vi det alla fotbollsälskare längtat efter hela våren, finalen i Champions League. Det är alltså totalfokus på fågelskådning och fotboll – en osedvanligt bra intressekombination.

Därtill har Närkes Ornitologiska Förening snart inomhusmöte i Vasakyrkan med ett föredrag om vad-

En liten snäppa.

Vadarna är en aratrik och brokigt sammansatt fågelgrupp, välkänd och omtyckt för sin skönhet, variationer i kroppsform och utseende, beteendepertoar och vokala förmåga. De förekommer och häckar i skilda naturtyper, från kala hedar och gytjiga stränder till sumpskogar. De har olika dräkter under årstiderna och under ungfågelstiden; övergångsdräkter under ruggningen och könsskillnader. Med nödvändighet blir det besvärligt att skilja arter och att göra kön- och åldersbestämningar. Ofta ses de också på långa avstånd, vilket innebär ytterligare svårigheter att göra säkra bestämningar. Samtidigt lockar svårigheterna, det får inte vara för enkelt, för då blir det inget sökande och ingen drivkraft för fågelskådning. En slutsats som jag tror många ornitologer delar.

Maj månad är inte den bästa månaden för

vadarskådning, men vi har ändå en liten förväntan på att bli överraskade.

Vi anländer till naturreservatet Oset, i kanten av en liten vattensamling monterar jag tubkikaren på stativet. Det är halvkyligt, stilla och inga fåglar syns till överhuvudtaget. Sakta panorerer jag strandkanten och se där, en liten snäppa invid en gräsrugge. Den trippar omkring på en liten yta och plockar åt sig det den hittar på ytan. Det molnbeslögade mjuka medljuset gör att jag kan urskilja alla subtila detaljer i fågeltopografin på den gråbeige lite satta snäppan med bruna bräm på vingfjädrarna. Fågeln är så nära, artbestämningen är mycket enkel: det är en mosnäppa, vår minsta snäppa enligt litteraturen – om det nu är sant. Förgäves letar jag länge efter artfränder men den är helt ensam, vilket inte lär vara ovanligt när den under vårsträcket i den senare delen av maj är på väg till häckningslokalerna i fjällvärlden eller kustbandet efter Bottniska viken. Minutiöst studerar vi den pilfinksstora snäppan en längre stund när den födosöker efter allehanda småkryp. Mer än så av fältobservationer blir det inte; trots fågelbristen känner vi oss övernöjda, en njutningsobservation av rang blev det. Lite av fågelskådningens magi fick vi uppleva, ett överraskande möte med en fågel som inte alltför ofta låter sig studeras i Mellansverige fastän den är en av våra allmännaste småvadare.

En egenhet hos mosnäppan som omnämns i fågellitteraturen är att snäppan ibland lägger två kullar, varav hannen ruvar den första och honan den andra. En evolutionär anpassning ur reproduktivt hänseende?

Vi packar ihop utrustningen och återvänder till staden och förberedelserna för dagens höjdpunkt.

Dödens fågel.

Min vän förbereder något att äta till kvällen efterlängtnade begivenhet. I väntan på måltiden förströr jag mig med att undersöka bokryggarna i de omfattande bokhyllorna med allsköns litteratur. Plötsligt upptäcker jag en titel med det märkliga namnet "Stryk molnet från din panna: Nya dikter och ballader", Bonniers.

Jag tar boken ur hyllan, bläddrar snabbt igenom den och fastnar på avdelningen "Möte

vid elden och andra texter om dödens och livets under", och där hittar jag dikten "Den gamla fågeln".

Snabbt ögnar jag igenom dikten och tankarna går till min korp, den uppstoppade fågeln i vårt vardagsrum som sitter så fint på en lavklädd gren från en av Jämtlands urskogar.

Det man inte har och vill ha, det skaffar man sig – och det har jag gjort. Sedan tonåren, när fågelintresset började, har jag önskat mig en korp och en kattuggla. Två uppstoppade fåglar är nog i ett hem; hemmet får inte bli ett fågelmuseum. Inget är som bekant hugget i sten, och vid närmare eftertanke, måste jag överge den föresatsen om en välgjord och vacker hackspett kommer i min hand. En grann spillkråka på hallväggen tillsammans med fågel-tavlorna kan väl ingen sund fågelvän säga nej till.

Korpen då, hur var det med den? Jo, på en

Mosnäppan

Calidris temminckii

(Leisler 1812)

Calidris: gammalt latinskt ord använt av Aristoteles på en fågel, troligen sandlöparen. Enligt uppgift en askgrå, fläckig och obekant fågel.

Temminckii – efter nederländske zoologen C. J. Temminck.

Foto: BIRDNERDS

jakt- och vildmarksmässa i slutet av 90-talet på Hedenlunda slott i mellersta Sörmland träffar jag en ung konservator.

Det är dags att göra verkställighet av min önskan att införskaffa en korp när tillfälle uppstår; till min födelsedag i slutet av augusti ska jag saluera mig själv med den mytomspunna kråkfågeln. Konservator och Taxidermist – står det på den unge mannens visitkort, med specialistkompetens ”Fåglar, däggdjur och jakttroféer”. Efter att jag framfört min önskan säger han att saken går att ordna. Han har en korp som har legat i kylförvar hos konstnären och författaren Lindorm Liljefors, son till naturskildraren Bruno Liljefors, innan den kom i hans ägo. Korpen levde sitt liv någonstans utefter Roslagens kust för att när timmen var slagen, falla till marken för den eviga vilan. Förr en sällan sedd ödemarksfågel, numera spridd och talrik i hela landet.

Korpen är en stor fin fågel. I konkurrens med bl.a. gråjako, en afrikansk papegoja, anses han vara den mest intelligenta av alla fåglar. Han är verkligen svart, ramsvart med ett gammalt svenskt ord; ögats iris, näbben och benen är metallglänsande svarta. Gammal folktro förtäljer att ”Korpen är en dödens fågel, han är framsynt i fråga om dödsfall och flyger han kraxande över en människoboning är det en liksåång han sjunger.” Fasansfulla ord, men trösten är att i äldre tider gjordes inga vetenskapliga analyser av naturfenomenen. Det onaturliga ansågs i någon märklig mening för naturligt. Inte underligt att den omtalade och gåtfulla korpen fått epitetet dödens fågel. En sådan fågel går det inte att lättsamt skämta eller att tala illa om, kanske är det därför som den vråkstora kråkfågeln inte har något dialektalt namn.

En tidig januarimorgon i år när jag står vid

brevlådan för att ta in morgontidningen kommer det en korp flygande över huvudet på mig. Omisskännligt är det svischande ljudet från de långsamma vingslagen. Det är ingen vanlig korp, den är annorlunda och extremt talför, skrockar och kraxar hela tiden, nästan som att den har ett bekymmer som den måste reda ut eller att den förbereder ett anförande. Med blicken följer jag den på sin väg mot det närliggande skogsbrynet, den är på lekhumör och börjar dyka i djupa bågar samtidigt som den halvrollar, nu med hårda klunkande ljud. Fängslad står jag länge och följer den egenomliga fågeln tills den försvinner bakom trädtopparna. Alla de andra kråkfåglarna hälsar någon gång på i trädgården; det gör aldrig korpen. Undrar varför?

I det digra verket ”Våra fåglars bon och ägg” läser jag ”Ofta låg ett hannäste, där hanen tillbringade natten, kring 30 meter från boet.”

KORPFOTBOLL

→ Efter det att ungarna blivit för stora att värma satt även honan i hannästet och kuckelurade, tätt tryckt intill sin make /.../ Ett något märkligt beteende är att korpen med några årsintervall städar bort boet under hösten, för att under förvintern bygga ett helt nytt bo i samma klyka."

Texten om korpen avslutas med "Korpen har som ingen annan fågel imponerat på oss genom sin klokhet och sitt stoiska lugn vid störning".

Inte konstigt att asaguden Oden sände ut sina korpar Hugin och Munin – Tanken och Minnet – över världen för att efterspana vad som tilldragit sig och sedan rapportera till deras herre och Valhalls härskare. Vem vill inte ha en fågel med sådana egenskaper på väggen?

Det är omvittnat från flera källor att korpen kan bli mycket, mycket gammal och särskilt i fångenskap.

Det gröna fältets schack.

G:son är klar i köket och han har lyckats åstadkomma en lukullisk buffé av smårätter som han ställer på bordet framför den stora TV-skärmen. Matchen, finalen i den anrika tävlingen 2008, mellan Manchester United FC och Chelsea börjar om en stund.

En helengelsk final för första gången i tävlingens historia och den spelas i Moskva, första gången finalspelet avgörs i Ryssland.

Den, innan framgångarna kom på allvar, buttre förbundskaptenen ångermanlänningen Lars Lagerbäck yttrade en gång: "Fotboll är ett mycket enkelt spel. Det handlar om att göra fler mål än motståndaren". Med mål avsåg han att få in bollen på tillåtet sätt i en rektangulär ram beklädd med nätmasker. Förvisso sant, med det säger ingenting om det riktigt väsentliga och spännande, nämligen "strategin för att vinna" och därför är det, för alla djupt fotbollsintresserade välkända uttrycket "det gröna fältets schack" så användbart. Och schack är ingalunda ett enkelt spel, och det är inte fotboll heller med detta perspektiv, och det är just det som är tjusningen med spelet.

Att se och följa matchen var en veritabel kraftansträngning för min lekamen, som nästan föranledde sendrag och kramp, genom ständiga förflyttningar, rotationer och upp- och nedrörelser i TV-soffan. Efter förlängning står det 1-1 och efter en gastkramande straffsparkläggning drar Manchester United det längsta strået och vinner med 6-5. Siffrorna säger ingenting om det böljande ovissa

dramaturgiska spelet som var utmattande för åskådaren. En oförglömlig upplevelse av spelet när det är som bäst.

Upphovsmannen till uttrycket "det gröna fältets schack" var Frey Svensson (1866-1927), Uppsala, professor i psykiatri. Från början formulerades det av Svensson som "det fria fältets schack".

Någonstans genom tiden har formuleringen omvandlats, men andemeningen är densamma. Professor Svensson var en varm anhängare av all idrott, särskilt fotboll, som han ansåg "vara av stor uppfostrande och karaktärsdanande betydelse. Det finns ingen idrott som fotboll där intelligensen är så avgörande. Fotboll fodrar en blixtnabb beslutsamhet och korporell teknik. Det tvingar en till hälsosamt underordnande under en gemensam idé, det lär att med jämnmood bära och dela ett nederlag och en seger. Ett kamratspel, ett solidaritetens spel, och däri ligger dess bästa egenskaper."

Moderna förståsigpåare anser att Frey Svensson ofta formulerade tankar om fotbollsspelet på ett lysande sätt – ingen underdrift att han var svensk fotbolls förste verkliga analytiker.

I dagens moderna fotboll med den ofattbara penningkarusellen, med ständigt tal om nya spelsystem, en slags hjärnornas kamp, och spelarna fungerande som schackpjäser efter tränarnas spelintentioner är uttrycket mer sant än någonsin.

Dikten "Den gamla fågeln" grep mig genast vid den första genomläsningen med sin existentiella och tidlösa kraft. Ofta när jag sitter i min finfåtölj i skymningen, med en bättre maltwhisky bredvid mig, ser jag på min korp och tänker på dessa verser av författaren och hovpoeten Bo Setterlind.

*"Den gamla fågeln
Låt mig sitta på en sten
i den mörka skog,
låt mig vila mina vingar
jag har flugit länge nog*

*Hela natten har jag svävat
mellan månljusa träd
och mitt fågelhjärta bävar
för förvandlingens väg*

*Mina vänner ser jag inte,
inga stjärnor, inga moln
men det glittrar av minnen
i mossornas strån*

*Jag är nöjd med den rymd
som jag bär i mitt blod,
låt mig vila mina vingar,
jag har flugit länge nog."*

Korp Corvus corax

(Linné 1758)

Corvus: latinskt ord för korp, använt av Cicero och Plinius. Onomatopoetiskt (ljudhärmande) Corax: grekiska korax – korp, använt av Aristoteles. Onomatopoetiskt, jfr svenska krax.

Danska: Ravn

Norska: Ramn

Finska: Korppi

Tyska: Kolkrabe

Engelska: Raven

Franska: Grand Corbeau

Hoppas du också fått en födelsedagshälsning!

Ett sådant här vykort har skickats ut till alla medlemmar under jubileumsåret.

I år är det 40 år sedan Närkes Ornitologiska Förening, NOF, bildades. Det uppmärksammar vi på flera olika sätt.

Under våren, den 6 maj, genomförde vi en jubileumsdag i Kvismaren med flera olika exkursioner och intressanta föredrag. Dessutom bjöd föreningen alla deltagare på lunch. Under hösten ägnades inomhusmötet i september åt föreningens 40-åriga historia och medlemmarna bjöds på bland annat kaffe och jubileumstårter. Under året har NOF tagit fram ett sittunderlag som alla medlemmar får gratis, och en NOF-termos som man kan köpa till ett rimligt pris. Dessutom har vi under året skickat ut en födelsedagshälsning (ett vykort med en vacker akvarell av konstnären Staffan Ullström) till alla medlemmar. Vi hoppas att du fått en sådan hälsning under detta jubileumsår.

NOF får modernt medlemsregister

Styrelsen för Närkes Ornitologiska Förening har beslutat att byta system för vårt medlemsregister.

Hittills har det skötts manuellt, men nu går vi över till ett modernt medlemsregister. Företaget vi anlitat heter Membit och det företaget kommer i fortsättningen att sköta administrationen av registret. För dig som är medlem i NOF innebär det att du kommer få ett brev med ett inbetalningskort i slutet av året. När du betalar avgiften kommer den automatiskt registreras i vårt medlemsregister. Om du flyttar eller vill ha aktuell information från oss kan du logga in på onlinekansliet och ändra adress eller registrera din e-postadress. Vi kommer sedan kunna skicka aktuell information till dig som är medlem via e-post.

FOTO: FMV

Ovanligt att fåglar krockar med flygplan

I AUGUSTI krockade ett Jas Gripenplan med en fågel – piloten bedömde att planet inte kunde flyga vidare och sköt ut sig själv. Flygplan samsas med fåglar om lufterummet och mycket sällan går det så illa.

– Alla flygplatser har en eller flera skyddsjägare som jobbar för att hålla ordning, säger Hans Uhrus, presschef för Swedavia.

Närkontakt och kollisioner med fåglar förekommer för flygplan i luften. Men att ett flygplan blir så pass illa skadat som vid Jas Gri-

pen-kraschen i Blekinge är ovanligt.

– Passagerare ska inte vara bekymrade. Dels inträffar kollisioner extremt sällan, dels jobbar vi aktivt för att hålla fåglar och andra djur borta från våra flygplatser, säger Hans Uhrus.

Varje år inträffar omkring 400 incidenter i Sverige där ett flygplan kolliderar med en fågel, berättar Charlotte Billgren, chef på Transportstyrelsens sektion för analys. Kollisionerna innebär oftast inte några allvarigare skador på flygplanen, men kan leda till förseningar eftersom planen måste kontrolleras.

Flygplatser måste ha ett s.k. fågel- och viltprogram som granskas av Transportstyrelsen.

Så jobbar flygplatser för att undvika kollisioner med fåglar

I Sverige använder flygplatser flera olika metoder för att göra flygplatser oattraktiva för fåglar. Här följer några exempel: **Smällar:** Med hjälp av pistoler eller gasolkanoner görs höga smällar för att skrämma bort fåglar. **Klippa gräset:** Om gräset hålls lagom högt erbjuder det varken skydd eller lockar till landning. **Hålla rent:** Skräp lockar till sig en del fåglar. Håller man rent och snyggt minskar risken. **Sopa bort mask:** Efter regn kan det på sin ahåll komma upp mycket mask vid landningsbanor. De kan man sopa bort, eller införa spärrar.

Kamakura

Nyhet!

FOTO 7 SJUAN
Fotobutiken med personlig service
Engelbrektsgränd 26 Örebro
019-611 64 92

**Kamakura EDV-81
25-55x W**

GUBBKLUBB. Thord Eriksson, Christer Tegebro och Bengt Ahl skådar tillsammans flera dagar i veckan. Intresset för naturen och det sociala har fört dem samman.

Fågelintresset förde tre gubbar samman

NI KANSKE har sett de tre "gubbarna" i Oset eller Kvismaren eller vid någon annan fågellokal. Var och varannan dag ser man de tre fågel-skådarna ute i fält, och de ser alltid ut att ha jätkligt roligt tillsammans.

– Fågelintresset och det sociala har fört oss samman, berättar Thord Eriksson.

TEXT OCH FOTO: KENT HALTTUNEN

Det började för tre-fyra år sedan. Bengt Ahl "hänge" ofta i Oset och Rynningeviken för att fotografera. Thord, som precis hade blivit pensionär, cyklade ofta omkring i samma område. Därför var det naturligt att de började skåda tillsammans.

– Sedan upptäckte vi att Christer Tegebro också skådade fåglar på samma platser som vi. Det blev bara naturligt att fråga honom om han inte ville hänga på, berättar Bengt Ahl.

Inte så formellt

Sedan dess skådar Thord, Bengt och Christer tillsammans flera gånger i veckan. Det är inte så formellt och inte heller så uppstyrt. Någon tar initiativet, skickar ett sms och frågar de an-

dra om de är sugna på att åka med till någon trevlig fågellokal, eller så ses man bara nere vid Oset.

– Det klickade på gång mellan oss, säger Christer.

De tre skådar helst vid hemmalokalerna i Närke. Oset/Rynningeviken ligger bra till för att ta cykeln eftersom de alla bor i Örebro. Ibland blir det en tur med bil till Garphyttans nationalpark, Villingsbergs skjutfält, Tysslingen eller till fågelrika Kvismaren.

– Jag som har bott i Hudiksvall i många år tycker Närke är rena paradiset för fågel-skådare, förklarar Christer.

Skådar på hemmaplan

Någon gång då och då passar gänget på att skåda i de närliggande landskapen, och ibland åker de på en intressant fågel.

– Vi åkte till exempel för att se rosenstaren i Västmanland, och i vintras gjorde vi en långresa till Västkusten för att se den större gulbenan, berättar Thord.

Ett viktigt inslag i gemenskapen är förstås kaffepausen. Bengt är alltid den som tar fram kaffet först.

– Fikat smakar alltid bra när man är ute i fält, säger han.

Protein hjälper fåglar att orientera sig

Forskare vid Lunds universitet har tagit ett nytt steg i arbetet med att kartlägga fåglars inre magnet-kompass. Biologer har upptäckt det enskilda protein utan vilket fåglar förmodligen inte skulle kunna orientera efter jordklotets magnetfält.

Receptorerna som känner av jordens magnetfält sitter sannolikt i fåglarnas ögon. Nu har biologer vid naturvetenskapliga fakulteten i Lund studerat olika proteiner i ögonen hos zebrafinkar och upptäckt att ett av dem skiljer sig från övriga. Bara proteinet Cry4 håller sig på en konstant nivå hela dygnet och i olika ljusförhållanden.

Cry4 tillhör en grupp proteiner kallad kryptokromer. Normalt reglerar de den biologiska klockan men har även ansetts ha betydelse för magnetsinnet. I och med den här studien vet man vilket av fåglarnas kryptokromer som gör vad.

– Cry4 är en idealisk magnetreceptor eftersom proteinets nivå i ögonen är konstant hela tiden. Det är något som vi förväntar oss av en receptor som används oberoende av tid på dygnet, säger Atticus Pinzón-Rodríguez, en av forskarna bakom studien.

Inte bara flyttfåglar

Slutsatsen är således att just det proteinet bidrar till att magnetsinnet fungerar, medan andra kryptokromer som har olika nivå i kroppen olika tider på dagen sköter den biologiska klockan istället.

I fjol konstaterade han och hans kollegor att det inte bara är flyttfåglar som orienterar med hjälp av magnetkompass. Även stannfåglar som inte flyttar vår och höst har ett magnetsinne och navigerar med hjälp av sin inre magnetkompass. Nu går han ett steg längre:

– Årets och fjolårets resultat indikerar att andra djur, kanske alla, har magnetreceptorer och kan uppfatta magnetfält.

Fortfarande återstår en hel del forskning för att i detalj kartlägga hur djur upptäcker och använder jordklotets magnetfält. Klart är att det handlar om kemiska reaktioner som samspelar med magnetfält. Den kunskapen kan enligt Atticus Pinzón-Rodríguez bli användbar när nya navigationssystem utvecklas.

Heta rariteter varm vår och sommar

Det är lördag den 9 juni och klockan är 08:25. Plötsligt piper, visslar och klingar det ljudligt i våra mobiler. Ett larm i Bird Alarm, Närke X och Närkeskådarna får oss att sätta morgonkaffet i halsen. **NATTHÄGER I RYSJÖN!** Anders Jacobsson har hittat en natthäger i praktdräkt i södra kanten av Rysjön, Kvismaren. En första klassens raritet i Närke och Sverige. Men ändå bara en av många sällsyntheter och anmärkningsvärda observationer i landskapet denna historiskt heta vår och sommar. Vår lokala raritetskommitté (Rrk) lär få mycket och angenämt arbete i höst.

GÄSS OCH ÄNDER

En **fjällgås** sågs 2 april 15 maj i Boglundsängen, Myrö och Kvismaren. Kan mycket väl ha rört sig om samma individ. Ytterligare en individ dök upp vid Boglundsängen 21 aug. för att sedan sällskapa med **grågässen** i Kvismaren 22 aug.–2 sept. En ungfågel märkt som utsättningsfågel från Nordens Arks Projekt Fjällgås. När fågeltornskampen utkämpades 5 maj fick Krister Håkansson med sitt team in en tung svårslagen art på listan nämligen en **nilgås** i Rysjön. Efter att ha stannat i Kvismaren två veckor sågs troligen samma exemplar i Nordsjön Kvarntorp 20 maj samt på Näsbyängen Oset 24 maj. 15 april var det dags för nästa larm. En hane **amerikansk kricka** upptäcktes från Norra Näsbytoronet, Oset där den simmade omkring bland vanliga **krickor** på maden. För många skådarvänner blev det ett snabbesök i Oset och en ny art i krysslistan.

HÄGRAR OCH STORKAR

Som framgick av denna artikels inledning sågs en gammal **natthäger** i Rysjön 9 juni. Hägern upptäcktes sittande i ett träd vid Kvismare kanal mellan bron och Lötentoronet, men lyfte direkt och flög norrut över Rysjön. Sent på kvällen samma dag sågs den flyga västerut över Rysjön. På morgonen 10 juni skrämdes natthägern upp igen nära kanalbron och efter en flyguppvisning över Rysjön försvann den in i en trädunge norr om toronet. Efter intensivt sökande återfanns den sittande på en trädgren inne i dungen. En superraritet som resten av dagen lät sig beskådas och fotograferas av besökare från hela Mellansverige. Både morgonen 11 och 12 juni sågs hägern flyga upp från samma plats som tidigare vid kanalen, dock utan att återfinnas igen någon av dagarna. En **ägrethäger** kom flygande långsamt och majestätiskt över östra Kvismaren 15 april. En fågel som alltid ger en äkta raritetskänsla i kroppen. Det blev inledningen

på en ny säsong med hela 285 rader i Artportalen om vita stora hägrar över i stort sett hela landskapet. I den grunda och fiskrika Rysjön kunde hela 9 ex inräknas samtidigt i månadsskiftet aug/sept. En **vit stork** sågs flyga över Stora Hammarsundet, Vättern redan 8 april. På morgonen 9 april kom Martin Karlsson till jobbet i Törsjö, Marieberg och fick till sin förvåning se att det satt en vit stork på taket till Stena Anläggning. Den omärkta storken verkade van vid industrimiljö och stannade kvar ytterligare en dag innan den drog vidare. På kvällen 30 juli kom en rapport från Jonas Classon om att ett 20-tal vita storkar setts vid Hammar, Kvismaren. Vad är det som händer undrade vi nog lite till mans. Men så 8 aug. går ett 90-tal vita storkar ner för natten vid Sörberga gård, Glanshammar. Uppfödda och utsläppta storkar som lämnat Skåne och som finns att läsa om i en särskild artikel i denna tidning.

ROVFAGLAR

Årets första **bruna glada** noterades vid Venastugan 25 april. Den drog västerut

över Venaskogen för att en stund senare passera över Åkerby vid södra Tysslingen och vidare västerut. 30 april kom nästa rapport på Artportalen och då från Geråsen, Viby. Under sommaren har ytterligare bruna glador setts på olika lokaler, men dock färre än föregående år. Däremot har betydligt fler **röda glador** noterats över hela landskapet hela säsongen. En sensationell rapport inkom 25 aug. från Sandra Tengelin som hittat hela 15 ex över ny-skördade åkrar vid Kälkesta, Edsberg. En berättigad fråga – kan de ha häckat i landskapet? Observationer av **ängshök** blir allt ovanligare på Närkeslätten. Endast tre noteringar med en hane vid Ekenäs, Säbylund 2 maj, en hona vid Salem, Fågelåsen, Nysund 9 maj samt en hane i Kvismaren 9 aug. Vårens första stäpphök, en yngre individ, passerade Rånneasta, Tysslingen 6 april. Mest uppmärksammas och fotograferad blev nog den mycket vackra hane som jagade över maderna vid Hammar, Kvismaren 14–16 april. I slutet på augusti började återigen både gamla och unga **stäpphökar** dyka upp i Närke på sin väg söderut. Allt fler stäpphökar ses

Natthäger i Kvismaren

FOTO: PER WEDHOLM

Hur många kärrsnäppor är det här?

SARA SVEDBERG och **Johan Södercrantz** var i Kvismaren den 27 maj och fotograferade den här ovanligt stora flocken av rastande kärrsnäppor.

i vårt landskap. Kan mycket väl tyda på en verklig uppgång i häckningsområdet, men säkert också på grund av ökad kunskap om stäpphökens olika åldersrelaterade dräkter. Inte minst tack vare alla fotograferande ornitologer med mycket megapixlar i kamerorna. Dagen efter kraftigt regn kom försommarvärmen 11 maj och med den en **aftonfalkhona** till Kilsgården, Kvismaren. Falken förflyttade sig efter några dagar till Åslaholmen, där den stannade till 17 maj. Döm om allas förvåning när det 18 maj istället sitter en aftonfalkhane på Åslaholmen när Conny Hedengren m.fl. letar efter honan. Den vackra hanen med ålderskriteriet 2K sågs sista gången 26 maj.

VADARE

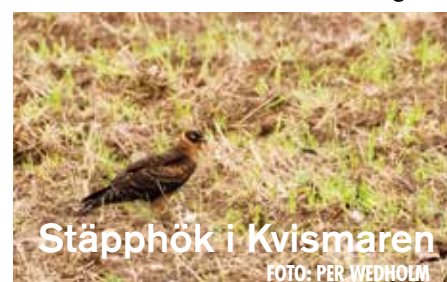
En alltid lika efterlängtat fågel att hitta i mitten på maj är **fjällpipare**. Erik Törnvall upptäckte 1 ex rastande vid Ängsholmens gård söder om Tysslingen på kvällen 12 maj. Tidigt på morgonen 13 maj fanns 3 ex på de nysådda åkrarna. Men häckande **tofsvipor** jagade bort främlingarna så fort de försökte landa. Vi var endast tre lyckliga skådare den morgonen som fick uppleva årets enda fjällpipare innan de förskräckta drog vidare norrut. Tack vare den torra sommaren lockade de uttorkade maderna i Kvismaren till sig rastande vadare. 4 aug. samt 14 aug. rastade **sandlö-**

pare med 1 ex på Öbymaden, en för Kvismaren mycket ovanlig art. Ytterligare en sandlöpare rastade vid Stallgården, Hjälmaren 25 aug. Slutligen en rapport om hela 5 sandlöpare som sågs från Lötentornet, Kvismaren 5 sept. En sensationellt stor flock med hela 881 **kärrsnäppor** rastade en kort stund i Lötén, Kvismaren 27 maj. "Helt makalöst" säger Johan Södercrantz och Sara Svedberg från Uppsala som lyckades fotografera flocken och med modern avprickningsmetod kunde räkna alla individer. Tidigt på morgonen 23 maj upptäckte broder Åke Pettersson en **tuvsnäppa** bland tuvorna i Lötén, Kvismaren. Ytterligare en mycket rar art i Kvismaren denna vår. **Rödspov** är en intressant och vacker vadare. I södra Sverige häckar nominatrasen **limosa**. 1 ex på Hammarmaden, Kvismaren 22 maj samt 1 ex vid Bolundsängen 9–11 juni är rapporterade som denna ras. De i Nordnorge häckande rödspovarna tillhör rasen **islandica**. Dessa individer passerar i allt större utsträckning Mellansverige och Närke. 1 ex i Sörbysjön, Kvismaren 15–20 juni tillhörde sannolikt denna ras. 20 aug. noterades tre rastande ungfåglar i Rysjön, Kvismaren och 24 aug. hade de ökat till 21 ex. I skrivande stund rapporteras även om 3 ex på Södra maden, Tysslingen 8 sept. **Roskarlar** har besökt oss i inlandet med 1 ex i Sörbysjön, Kvis-

maren 24 juni, 1 ex Valen, Hjälmaren 1 aug., 1 ex Boglundsängen 26 aug. samt 1 ex på Öbymaden, Kvismaren 1 sept. Vackert högtrycksväder gjorde säkert att inga fynd av **smalnäbbade simsnäppor** gjordes under vårsträcket. Däremot hittade Ulf Eriksson 4 ex ute på Hjälmaren nära Nyckelgrundet 30 juli. Även Öbymaden, Kvismaren fick fint besök i form av 3 ex 1 sept. varav 2 ex fanns kvar dagen efter.

LABBAR, TÄRNOR OCH DUVOR

Vår säkraste lokal för **kustlabbar** är norra Vättern; 1 ex Nydalen 26 april och 16 maj samt 1 ex Klåvudden 25 aug. hittills under perioden. Leif Eckmann hade dessutom lyckan att få se 1 ex passera södra tornet, Tysslingen 18 aug. vilket är mycket ovanligt för lokalen. **Svarttärnan** är numera en etablerad häckfågel i Kvismaren. Att få se vackra **vitvingade tärnor** sväva fram tillsammans med sina svarta släktingar över maderna är en dröm för många av

Stäpphök i Kvismaren
FOTO: PER WEDHOLM

Lätt som en plätt: 881!!

VÄL HEMMA satte de sig för att räkna hur många de egentligen var. Varje färgsektion omfattar 100 kärrsnäppor, utom det rosa fältet, där det finns 81 "kärror".

FOTO: SARA SVEDBERG/JOHAN SÖDERCRANTZ

oss. Drömmen uppfylldes med 2 ex i Rysjön 9 maj samt 1 ex 26–28 maj. Unikt för Närke var sedan att två vitvingade tärnor var stationära under perioden 12–24 juni. Mestadels höll de till bland måsfågellarna i Sörbysjön, Kvismaren. Redan 29 april rapporterade Pierre Blanksvärd om en möjlig **turturduva** i Kumla. Pierres misstankar besannades 4 maj då en turturduva kuttrade i Västra Parken, Kumla. Sedan sågs och hördes den nära nog varje dag i parken och kvarteren runt omkring ända till 9 juli. Ofta i sällskap med områdets **turkduvor**.

TÄTTINGAR

För fjärde året i rad återkom **citronär-lan** till södra Tysslingen och i år redan 20 april. Med största sannolikhet samma hane som tidigare år. Sista noteringen är från 11 juni. Men det var inte enda citronär-lan i Närke 2018, för redan 15 april rapporterade Bengt Ahl om en hane sittande på en tråd nära vägen vid Nynäs Högmärker, Kvismaren. Och inte nog med det. Reningsdammen i Fjugesta fick nobelt besök av en hane 28 april som Linda Lyktberg dessutom kunde dokumentera med ett vackert foto. Varje år ringmärks en och annan **höksångare** i landskapet. Varifrån de kommer eller om de rent av häckar hos oss har diskuterats i decennier. Vad ska vi då tro om hela 8 fynd av

ungfåglar i aug.–sept. 2018? Kvismare fågelstation har ringmärkt 4 ex och Len-nart Eriksson har lyckats fånga 2 ex på Venakullarna. Mest ovanligt och spännande är att två observationer kunde göras i fält. En ungfågel sågs av undertecknad vid Snötippen, Boglundsängen 16 aug. och en annan ungfågel hittade Per Wedholm vid Näsbykullen, Oset 25 aug. Båda fåglarna provianterade i fläderbuskar med mycket röda bär. Att Bengt Andersson har hörseln i behåll bevisas av att han hittade en sjungande **brand-kronad kungsfågel** i Viaskogen, Kumla 12 maj. Den höll till i ett begränsat område nära motionsspåret ända till midsommar. Sista noteringen är från 23 juni, då den sågs mata flygga ungar av kungsfågel. Eller var det en hybridhäckning? Vid Sommarro, Örebro sjöng ytterligare en individ 17 maj och dagen efter hittades en brandkronad vid Sörgryten, Kvistbro. Det blev en rekordvår för **min-dre flugsnäppare** med inte mindre än 11

sjungande hanar från lika många lokaler runt om i landskapet. Noterbart är att redan 5 maj återkom en hane till samma skogsområde vid Sommarro, Örebro som flera år tidigare. 20 maj sågs dessutom 2 ex på samma plats. Avslutar rapporteringen med en efterlysning. Vart har **pungmesarna** tagit vägen? En hane sågs vid ungdomshyllan, Oset 23 maj och troligen samma fågel vid gubbyllan 25 maj. Men det är också allt. Längtar redan till nästa vår och bobyggande pungmesar.

Turturduva
FOTO: TORBJÖREN ARVIDSON

PROGRAM Höst/Förvinter 2018

TISDAG 2 OKTOBER

Tranor över Västernärke. Kvällsexkursion till Skagershultamossen. Samling kl. 17 vid Olstorp och vi håller på tills mörkret sänker sig över mossen. Vägbeskrivning till Skagershultamossen, Olstorp finns på vår hemsida. Mer info: Kent Halttunen 070 – 216 11 30.

SÖNDAG 7 OKTOBER

EuroBirdWatch. Vi räknar fåglar på Venan tillsammans med hela Europa. Ronnie Lindqvist guidar oss i dimman! Samling kl. 7.00 vid Venastugan och vi räknar till kl. 12. Alla är varmt välkomna att delta! Ronnie Lindqvist 070-262 14 17.

SÖNDAG 7 OKTOBER

Vem är vem i gåsvärlden? Gåskurs med Erik Sjöstedt. Samling vid Öby kulle kl. 9. Häng med och lär dig de olika arterna! Avslutning kl. 12. Ami/Åsas tjejgrupp.

TORS 11- SÖN 14 OKTOBER

Ölandsresan. Avresa från Örebro kl. 07 torsdag morgon. Vi reser i två minibussar och stannar till på några lämpliga skådarställen på nedresan. Vi är även i år inkvarterade i bekvämt boende i Näsby, endast 8–9 km till södra udden. Åter i Örebro söndag kväll. Ansvarig är Gunnar Bergeå, gbste-glits@hotmail.com, 073-314 94 64. Resan är fullbokad!

TORSDAG 18 OKTOBER

Två duktiga fotografer, Magnus Friberg och Hasse Molin, kommer under kvällen att visa natur- och fågelbilder vid NOFs inomhusmöte. Magnus Friberg börjar och kommer bland annat att visa fåglar, fjärilar och annat smått. Efter fikapausen visar Hasse Molin bilder på bland annat ugglor. Kl. 19 i Vasakyrkan, Vasagatan 6-8 Örebro. Fri entré och alla hjärtligt välkomna.

SÖNDAG 21 OKTOBER

Vandring till Gårdsjötorp. Samling vid Haga centrum kl. 8.00. OBS anmälan för samåkning. Vandring Blankhult och Gårdsjötorp, en tur och retursträcka på cirka 10 kilometer. Ami/Åsas tjejgrupp.

SÖNDAG 21 OKTOBER

Exkursion till Yxnäset. I samverkan med Östernärkes Naturvårdsförening genomförs den traditionella höstvandringen till Hjärearens strand vid Yxnäset. Samling vid P-platsen Bondevrak kl. 9.00. Vanligtvis är det blött i markerna så ta bra på fötterna. Och korvgrillning vid brasan blir det.

FRE 26-SÖN 28 OKTOBER

Kusten vid Bohuslän och Hönö bjuder alltid på spännande havsskådning under hösten. Om vindarna blir de rätta blir den ännu mer intressant. Häng med på denna helgresa under ledning av Hans Waern som upplåter sitt hus på Fotö för ett bekvämt boende nära de bästa fågellokaler. Avresa fredag morgon för att spana av intressanta fågellokaler, bland annat Torslandaviken. På lördag morgon börjar vi ute på klipporna och vindskyddet vid Kråkud-den. Mer info och anmälan till Hans Waern 070-492 53 51.

TORSDAG 15 NOVEMBER

Detta inomhusmöte blir det filmvisning: **"Tiveden, djur, natur och människor".** Filmen bjuder bland annat på trandans, tjäderspel, orrspel, älgar och andra fåglar och djur. Filmarna heter Göran Alm, Björn Obenuis och Ola Högberg. Denna gång tar vi en entréavgift på 40 kronor. Alla välkomna till Vasakyrkan, Vasagatan 6-8, Örebro, kl. 19.

TISDAG 20 NOVEMBER

NOF arrangerar tillsammans med Länsstyrelsen en kortkurs, två timmar en kväll, om hur man blir bättre på att använda **Artportalen**. Är du osäker på att rapportera på Artportalen och/eller vill bli ännu bättre: anmäl dig till Ronnie Lindqvist: lindqvist_ronnie@hotmail.com. Utbildningen äger rum hos Länsstyrelsen i Örebro med start kl. 18.

TISDAG 27 NOVEMBER

Nytt tillfälle att lära sig mer om hur man använder **Artportalen**. NOF arrangerar tillsammans med länsstyrelsen en kortkurs, två timmar en kväll. Är du osäker på att rapportera på Artportalen och/eller vill bli ännu bättre: anmäl dig till Ronnie Lindqvist: lindqvist_ronnie@hotmail.com. Utbildningen äger rum hos Länsstyrelsen i Örebro med start kl. 18.

LÖRDAG 5 JANUARI 2019

Artracet i Närke. Häng med på denna lättsamma kryssartävling som alltid blir en bra start på nya skådaråret. Bilda ett lag och anmäl dig med kompisen/kompisarna till det här Artracet där det gäller att kryssa så många arter som möjligt i landskapet under en dag. Ställ upp i den klassiska varianten eller i ekoklassen där du bara utnyttjar miljövänliga färdmedel. Start kl. 00 och målgång kl. 16 på Gröna Grodan i Örebro, där vinnarna koras. Anmäl ditt lag bestående av minst två personer till Håkan Persson med ett sms till 076-551 56 81. Har du ingen att tävla med? Kontakta Håkan så ordnar han plats i ett lag. Mer info kommer på vår hemsida och på NOFs facebookside.

Studie
främjandet

FÅGLAR

#02 2018 ÄRGÅNG 41

MEDLEMSTIDNING FÖR NÄRKES ORNITOLOGISKA FÖRENING

Ansvarig utgivare: **Ulf Jorner**, Måbärsvägen 11,
703 75 Örebro.
ulf.jorner@gmail.com

REDAKTÖR:

Kent Halttunen

Nygård, Folkavi
719 91 Vintrosa.
070 216 11 30
kent.halttunen@tele2.se

REDAKTIONEN:

Marianne Johansson

Tallbacka-Majas väg 12
702 21 Örebro
019 36 17 75
070 656 63 69
marianne.j@telia.com

Vill du mejla till hela redaktionen är adressen:

redaktionen@nofnet.se

NÄRKES ORNITOLOGISKA FÖRENING

En ideell regional förening av Sveriges Ornitologiska Förening – BirdLife Sverige.

Medlem i Närkes Ornitologiska Förening blir man genom att sätta in årsavgiften på bankgiro 5747-3357. Årsavgiften är för vuxen 250 kr, för familjemedlem 50 kr (erhåller ej medlemstidning), för ungdomsmedlem (13–20 år) 100 kr, och för barn (1–12 år) 50 kr. Medlem i NOF erhåller vår medlemstidning som utkommer med fyra nummer per år.

ADRESSÄNDRINGAR

Sänds till: Närkes Ornitologiska Förening,
c/o Åsa Bengtsson, Loggatan 13,
702 28 Örebro.
073 332 20 31, 019 33 35 27.

NOFs FÖRENINGSLOKAL

För sammanträden och bibliotek finns vi i Föreningarnas hus, Slottsgatan 13A, Örebro. För utställningsmaterial, holkar m.m. används källarlokalen Hagmarksgatan 9.

NOFs HEMSIDA

www.birdlife.se/nofnet.
Du är välkommen att besöka NOFs hemsida där du finner information om föreningens verksamhet.
Vi finns också på Facebook.

REGIONALA RAPPORTKOMMITTÉN

Sammanställande:
Magnus Friberg
073 503 08 35

FÅGELSKYDDSGRUPPEN

Sammanställande
Ulf Jorner

SKOGSGRUPPEN

Sammanställande
Pierre Blanksvärd

JORDBR.GRUPPEN

Sammanställande
Kent Halttunen

OSETKOMMITTÉN

NOFs representant:
Leif Sandgren
070 256 73 95

SVANSJÖN TYSSLINGEN

NOFs representant:
Kent Halttunen

NOFs TJEJGRUPPER

Ami Sundén
070 944 73 00
Annika Lorin
070 375 78 18

STYRELSEN 2017

Ulf Jorner

Ordförande
Måbärsvägen 11, 703 75 Örebro
Tel. 019 31 21 46,
070 661 66 55
E-post: ulf.jorner@gmail.com

Kent Halttunen

sekreterare och information
Nygård, Norra Folkavi,
719 91 Vintrosa.
Tel. 070 216 11 30
E-post: kent.halttunen@tele2.se

Bengt Andersson

inomhusmöten och lotterier
Idrottsgvägen 5, 692 33 Kumla
Tel. 070 693 33 65
E-post: styrbengt@hotmail.se

Ronnie Lindqvist

vice ordförande
Närkes Fågelvärld och ungdomsgruppen
Bertil Waldéns gata 6,
702 15 Örebro,
Tel. 019 10 23 33, 070 262 14 17
E-post: lindqvist_ronnie@hotmail.com

Lars Johansson

exkursioner
Holländaregatan 22,
702 86 Örebro
Tel. 070 558 99 06
E-post: lars.h.johansson@orebro.se

Suppleanter:

Gunnar Bergeå

resor
Hemmansvägen 58,
702 17 Örebro
Tel. 073 314 94 64
E-post: gbsteglits@hotmail.com

Åsa Bengtsson

kassör, tjejgruppen, utbildning och medlemsregister
Loggatan 13, 702 28 Örebro
Tel. 019 33 35 27,
073 332 20 31
E-post: asa.bengtsson@orebro.se

Anastasia Oliver

inomhusmöten, ungdomsgruppen
Sällinge 153, 718 91 Frövi
Tel. 070 071 17 17
E-post: nof.anastasia@gmail.com

Pierre Blanksvärd

exkursioner och skogsgruppen
Vattugatan 16 A
692 31 Kumla
070 375 38 23
E-post: pierre_blanksvard@hotmail.com

Man skämtar **inte** om fåglar

Den här händelsen utspelar sig i en svunnen tid då en öl var en öl och en kaffe en kaffe. Mitt intresse för natur och fåglar hade just tagit sig på allvar. Från att i tidiga tonåren ha tagit någon tur till det igenväxta Oset med bästa kompisen, farsans exemplar av Rosenbergs Fåglar i Sverige och hans tillika tunga ryska kikare med mörka prismor, så hade jag nu fått upp intresset för fåglar på allvar. Nu skulle här skådas! På riktigt!

GENOM ETT NYINFÖRSKAFFAT medlemskap i Närkes Ornitologiska Förening, fick jag reda på att det skulle bli en exkursion till Gotland under maj 1986. Återstod bara förhandlingen där hemma där det fanns både ett och två små barn. Kompromissen slutade med att jag fick ansvar för att ta med den äldsta, nioåringen, på resan. Genom svärfar hade jag försetts med en ålderdomlig tubkikare av okänt märke med ett vridbart okular innehållande inte mindre än tre olika förstoringsgrader, varav två helt oanvändbara.

Nisseviken på Gotland är första stoppet. Vi börjar sakta promenera ner mot den vackra låglänta viken i det underbara majvädret. Redan efter 100 meter börjar våra två fotograferande vänner sacka efter: motiven är alltför många och utforskandet av undervegetationen genom linserna är grundliga. Vi andra fortsätter ändå, lyssnande och spejande på allt som har vingar. För mig öppnas en ny värld med fågelsång, det ena lätet underligare än det andra. Hjälpsamma kamrater förklarar snurrande silverslanten, trillande ärtan, ljusa flöjtanden och pladdrande tanter. Alla har de olika namn och de flesta slutar på -sångare.

HUVUDET BLEV SNABBT fullt av alla intryck, nya kunskaper och läten. På återvandringen träffar vi på de två fotograferande vännerna. Nu har dom tagit sig 200–300 meter från bilarna, fortfarande ivrigt fotograferande varje grässtrå, blomma och myra. Han, med det konstiga namnet JP, låter meddela att det fortfarande var mycket ofotograferat men att de självfallet kommer i god tid till middagen som är förbeställd.

Vi välkomnas av den legendariske Calle på panget i Holmhälsars 1950-tals doftande pensionat. Han meddelar att gonggongen ska ljuda om 45 minuter och vi får stränga order om att då genast bege oss till matsalen där middagen serveras. På väg till våra rum går vi förbi en ivrigt fönstermålande Calle som nu bytt om till målarkläder, men fortfarande med den vita skjortan och svarta flugan under blåstället. Trettio minuter senare möts vi av en nu uppklädd Calle i sin rödaste uniform som i

exakt rätt tid låser upp dörren till matsalen. Alla NOFare är på plats utom de två fotograferande vännerna. Nåväl, efter en del väntande och knorrande, så sätter vi oss äntligen till bords och börjar äta. Efter tio minuter stövlar de fotograferande vännerna in och mumlar fram en ursäkt för den sena ankomsten. Efter en god stund frågar den med viss pondus utrustade Reseledaren var de fotograferande vännerna befunnit sig, eftersom de inte behagat komma i tid till middagen. Svaret är lite svävande men vi kan urskilja nått i stil med:

"Vi har ähh fotograferat en... blåkråka."

"Nu slutar ni skämta", säger Reseledaren med viss skärpa.

"Jamen det är säkert, det var i När".

"Men varför har ni inte sagt något tidigare?"

Ett tyst muttrande hörs från fotograferna.

"Nu säger ni som det är, har ni sett blåkråka eller inte, MAN SKÄMTAR INTE OM FÅGLAR", säger den med viss pondus utrustade Reseledaren.

"... men vi lovar att det ÄR sant, åk och titta själva får ni se, Siglajvs i När!"

Vid det här laget har alla i gruppen lagt ner besticken, slutat äta och rest sig upp, ställt sig i en både hotfull och samtidigt förväntansfull ring runt bordet med de fotograferande vännerna.

Kartor tas nu fram, och där, där är det, Siglajvs!!!!

"Om ni ljuger, säger Reseledaren med mörk röst och höjt finger, *då...* sedan rusar han ut. På två minuter är matsalen tom så när som på de fotograferande vännerna.

DET BLIR en fantastisk upplevelse på kvällskvisten. I ljuset av den nedgående kvällssolen sitter blåkråkan på en telefonledning nära vägen och lyser av olika nyanser av blått blandat

med lite, ljus chokladfärg och svart. Den gör små utflykter för att fånga insekter och återvänder sedan till sin plats. Bilden finns kvar i mitt minne, men det jag har tagit fasta på mest är det numera bevingade ordspråket, MAN SKÄMTAR INTE OM FÅGLAR.

KRÖNIKA: PETER ÅSLUND